

Pieniä tyttöjä, suuria ihmeitä

Tyttöleiri yhdessä Pieksämäen seurakunnan kanssa.

Pakarinen, Tiina & Spännäri, Taru
Opinnäytetyö, syksy 2010
Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Itä
Pieksämäki
Sosiaalialan koulutusohjelma
Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön
suuntautumisvaihtoehto
Sosionomi (AMK) + kirkon
nuorisotyönohjaajan virkakelpoisuus +
lähetyssihteerin pätevyys

TIIVISTELMÄ

Pakarinen, Tiina & Spännäri, Taru. Pieniä tyttöjä, suuria ihmeitä. Tyttöleiri yhdessä Pieksämäen seurakunnan kanssa. Pieksämäki, syksy 2010, 74 s, 9 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak itä Pieksämäki. Sosiaalialan koulutusohjelma, Kirkon lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + kirkon nuorisotyöntekijä + lähetyssihteerin kelpoisuus.

Opinnäytetyömme lähtökohtana olivat tytöt ja tyttöys nyky-yhteiskunnassa. Lähdimme tekemään työtämme produktiona ja järjestimme tyttöleirin yhteistyössä Pieksämäen seurakunnan varhaisnuorisotyön kanssa. Leiri on seurakuntien varhaisnuorisotyön kentällä perinteinen ja toimiva työmuoto ja sen monipuolisten toteuttamismahdollisuuksien takia valitsimme sen produktiomme menetelmäksi. Tavoitteenamme oli järjestää tyttöleiri, jossa ohjelma ja sisältö koostuivat erilaisista tyttöjen kasvua ja kehitystä tukevista elementeistä. Ohjelman suunnittelussa käytimme tyttöjen maailmasta ja elämästä nousevia teemoja. Tahdoimme herätellä leirin aikana tyttöjä huomaamaan omia sisäisiä ja ulkoisia vahvuuksiaan ja hyviä ominaisuuksiaan, jotka tämän päivän maailmassa jäävät helposti vääristyneiden ihanteiden alle. Tässä käytämme apuna erilaisia voimauttavia sekä innostavia menetelmiä, joiden avulla voimme tarjota tytöille työkaluja omien vahvuksiensa löytämiseen ja kehittämiseen.

Leirin suunnittelu alkoi keväällä 2010 ja itse leiri toteutettiin yhdessä Pieksämäen seurakunnan varhaisnuorisotyön kanssa 24–26.9.2010. Viikonlopun mittaiselle leirille osallistui meidän lisäksi kaksi työntekijää, 15 5-6 luokkalaista leiriläistä sekä 5 isosta. Leirin teemana olivat tytöt ja tyttöys nyky-yhteiskunnassa. Leiriohjelma koostui perinteisistä seurakunnan leirin elementeistä, mutta niiden suunnittelu ja toteutus perustuivat työmme teoriapohjalle. Pieksämäen seurakunnalla on ympäristödiplomi ja sen perusteella he toivoivat meiltä jotakin ekologista toimintaa tai askartelua leirille. Ekologisuus näkyi leirillämme esimerkiksi askartelussa sekä rastiradan yhdessä osiossa.

Työmme raportointia ja arviointia varten keräsimme palautetta leiriläisiltä, isosilta sekä työntekijöiltä. Leiriläisten palautteesta kävi ilmi, että tytöt kaipaavat vain tytöille suunnattua toimintaa, missä he voivat rauhassa miettiä tyttöyteen ja naiseksi kasvamiseen liittyviä asioita. Isosilta ja työntekijöiltä saamamme palautteet olivat myös positiivisia, mutta niissä oli myös rakentavia ajatuksia ja kommentteja. Olemme työstäneet opinnäytetyötämme melko tiukalla aikataululla, mutta siitä huolimatta olemme ehtineet oppia paljon varhaisnuorisotyöstä sekä sen tärkeydestä. Saamamme palautteet ovat hyvää materiaalia ja kannustusta tulevaisuutta varten, kun suuntaamme työelämään. Emme tuotaneet työssämme mitään itsenäistä materiaalipakettia seurakunnan käyttöön, mutta esimerkiksi askarteluidea sekä leiriä varten suunnitellut rukoushelmet voivat jäädä elämään niin seurakunnan kuin tyttöjenkin elämään. Myös leirillä käydyt keskustelut antavat evästä tyttöjen kasvua varten ja toivon mukaan yhteys seurakuntaan jatkuu vielä tulevaisuudessakin. Ennen kaikkea työmme kertoo työntekijöille tyttöjen kanssa tehtävän työn tärkeydestä.

Asiasanat: tyttöys, leirityö, minäkuva, itsetunto, seurakunta, varhaisnuorisotyö, produktio, voimautuminen

ABSTRACT

Tiina Pakarinen & Taru Spännäri

Little Girls, Big Wonders. Camp Work in Parishes Supporting the Development of Girls Self-Esteem and Self-Image.

74 pages, 9 appendices. Language Finnish, Autumn 2010.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Christian Youth Work. Degree: Bachelor of Social Services, Mission Secretary.

The starting point of our study was girls and girlhood in the society. We started to work our thesis as a production and we organized a camp for girls with the adolescent youth work in Pieksämäki parish. Camp is a common and much used working method for youth work with adolescents in parishes. It is also a wide-ranging method and that is the reason why we chose it for our production. Our aim was to organize a camp where the program consisted of different elements from the girls' life. In the planning of the program we used themes which rise from their life and world. We wanted to wake the girls up to see their own inner and outer strengths and good characteristics, which are often lost behind the distorted ideals. In the camp we used different empowering and inspiring methods in which we can offer girls different tools to confirm and find their own strengths.

The planning of this camp started in spring 2010 and the camp itself was carried out from 24.-26.9.2010 with the adolescent youth work in Pieksämäki parish. The camp lasted one weekend and we were joined by two youth leaders, fifteen children from fifth and sixth grade, and five adolescent "big sisters". The theme was "Girls and being a girl in today's society". Our program in the camp consisted of elements from traditional camp work in the parish, but the organizing and completion were based on the observations we had collected. Pieksämäki parish has an environmental certificate and, based on that, they wished for some ecological activities to be included in the camp. Ecology was incorporated into camp crafts and in part of the "cross-route" checkpoint activities.

For the reporting of this study we collected feedback from the children, big sisters and youth leaders. The feedback we got from the children shows that girls desire activity that is directed only for them. In that, they can peacefully think about things that are important for growing into a woman. The feedback that we got from the youth leaders and big sisters was positive, but there were also many good ideas as to how to develop our work. We have been working with our study in a quite tight schedule. However, we have learned a lot about the significance of working with adolescents. The feedback we received is valuable material and encourages us for the future when we are heading into working life. We did not produce any individual material packet for the parish but, for example, our craft ideas and prayer pearls designed for the camp might remain in their lives. The conversations we had with the girls will give them guidance as they grow and help in keeping the connection to the parish in the future. In particular our study tells the youth workers about the importance of the work done with girls.

Keywords: girlhood, camp work, self-image, self-esteem, parish, adolescent youth work, production, empowerment

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 LAPSUUDEN JA NUORUUDEN VÄLIMAASTOSSA	7
2.1 Keskilapsuus	7
2.2 Varhaisnuoren tytön minäkuvan ja itsetunnon tukeminen	8
2.3 Nuoren tytön kehitykseen vaikuttavia tekijöitä	10
2.3.1 Ajankäyttö ja media	10
2.3.2 Tunne-elämä ja sosiaaliset suhteet	12
2.3.3 Aikuisen kaipuu	14
3 TYTTÖYS	16
3.1 Moderni tyttöys.....	16
3.2 Itsenäinen tyttö epäitsekäänä vaikuttajana	17
3.3 Kasvattajan merkitys tytön kehityksessä	18
4 VARHAISNUORET SEURAKUNNASSA.....	21
4.1 Kristillinen kasvatustyö	21
4.2. Seurakunnan varhaisnuorisotyö.....	21
4.3 Tytöt seurakunnassa	23
4.3.1 Ammattilaisten näkemyksiä tyttötyön ja tyttöjen muutoksista	23
4.3.2 Tyttötyön monet kasvot.....	24
4.4 Varhaisnuorisotyön keskeiset työmuodot.....	26
5 LEIRITOIMINTA.....	28
5.1 Yleistä leiritoiminnasta.....	28
5.2 Leirisuunnittelun aloittaminen.....	29
5.3 Tyttöleirit	31
5.4 Voimaannuttaminen ja sosiokulttuurinen innostaminen menetelminä leirillä	31
6 OPINNÄYTETYÖPRODUKTION SYNTY	34
6.1 Mistä lähdettiin liikkeelle?	34
6.2 Produktion tavoitteet.....	35
6.3 Leirin järjestelyt.....	36
7 LEIRIN TOTEUTUS	39
7.1 Perjantai	39
7.2 Lauantai	41
7.2.1 Aamupäivä	41

7.2.2 Iltapäivä ja ilta.....	43
7.3 Sunnuntai	44
8 PRODUKTION ARVIOINTIA	47
8.1 Leiriläisten ennakkoajatukset leiristä	47
8.2 Leiriläisten mielipide leiristä	47
8.3 Isosten näkemys leiristä.....	50
8.4 Yhteistyökumppanin ajatuksia ja palautetta produktiosta	51
8.5 Oma arvio produktiosta	53
9 POHDISKELUJA	56
9.1 Mitä nyt, mitä huomenna?	56
9.2 Produktion eettisyys ja luotettavuus	57
9.3 Ammatillinen kasvu opinnäytetyöprosessin aikana.....	58
LÄHTEET	60
LIITTEET	64
Liite 1: Leirimainos	64
Liite 2: Leirikirje	65
Liite 3: Ennakkokysely leiriläisille.....	66
Liite 4: Leiriohjelma	67
Liite 5: Helmet.....	68
Liite 6: Rastirata	69
Liite 7: Askarteluohje	71
Liite 8: Palautekysely leiriläisille	73
Liite 9: Palautekysely isosille	74

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme aihetta pohtiessamme olimme molemmat kiinnostuneita tekemään työn, jossa tyttöys ja siihen liittyvät asiat olisivat pääroolissa. Useat tutkimukset ja uutisoinnit kertoivat karua totuutta siitä, miten tyttöjen minäkuva on vääristynyt nyky-yhteiskunnan luomien kauneusihanteiden myötä. Tyttöjen kehittyminen on aikaistunut ja lapsuudesta halutaan eroon mahdollisimman nopeasti. Iso sysäys aiheemme valintaan oli se, kun MTV3 uutisoi nuortenlehti Demin tekemästä tutkimuksesta tyttöjen tyytyväisyydestä itseensä. Tutkimuksesta tuli ilmi, että enemmistö kyselyyn vastanneista tytöistä ei ollut tyytyväinen omaan ulkonäköönsä.

Opinnäytetyöprosessimme aikana aiheen käsittely ja toteuttaminen ovat muuttuneet useaan otteeseen. Tärkein teema, tytöt, on kuitenkin pitänyt pintansa koko ajan. Olemme huomanneet työnteon aikana, että uusia tutkimuksia ja artikkeleita tytöistä sekä heidän hyvinvoinnistaan tulee koko ajan ja on selvää, että aihe puhuttaa yhä enemmän ja enemmän. Myös erilaisissa medioissa aiheeseen on puututtu ja siitä keskustellaan paljon myös televisiossa sekä Internetissä. Kaiken kirjallisuuden ja aineiston keskeltä löytyy kuitenkin vain muutamia kirkon julkaisuja aiheesta.

Opinnäytetyön alkuosa koostuu teoriaosasta, jonka olemme koonneet opinnäytetyömme keskeisistä teemoista. Tulevina seurakunnan työntekijöinä halusimme selvittää, kuinka voimme olla tukemassa nuorten tyttöjen kasvua leirityön avulla. Leirityöskentelyn koimme itsellemme läheiseksi ja helposti muokattavaksi työmuodoksi. Opinnäytetyön toinen osio koostuu produktion kuvaamisesta sekä arvioinnista. Lopussa on oma pohdintamme käsittäen koko opinnäytetyöprojektia.

2 LAPSUUDEN JA NUORUUDEN VÄLIMAASTOSSA

2.1 Keskilapsuus

Kehityopsykologisissa tutkimuksissa keskilapsuutta, eli aikaa koulun alkamisesta varhaisen nuoruusiän alkuun, on kuvattu ”unohdetuksi kehitysvaiheeksi”. Tämän kehitysvaiheen monet tärkeät prosessit ovat jääneet vähälle huomiolle, sillä tutkijat kiinnittävät enemmän huomiota varhaislapsuuteen ja nuoruusikään liittyviin teemoihin. Keskilapsuutta elävät lapset nähdään usein koululaisina, jotka ovat enemmänkin matkalla jonnekin, kuin kokemassa ja elämässä tärkeää vaihetta, joka ei ole enää lapsuutta mutta ei vielä nuoruuttakaan. (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkinen & Ruoppila 2009, 70–71.)

Keskilapsuus vastaa ajoitukseltaan Sigmund Freudin määrittelemää lapsen psykoseksuaalisen kehityksen latenssivaihetta. (Nurmi ym. 2009, 71) Käsitteellä latenssi viitataan niin sanottuun nukkuvaan tunne-elämään. Tämän teorian mukaan 7–12-vuotiaiden ikävaihetta kehityksessä pidetään eräänlaisena tunteiden lepotilana, kun verrataan esimerkiksi teini-ikä tai varhaisemmän lapsuuden kehitysvaiheisiin, joita kuvataan dynaamisina ja voimakkaina vaiheina kehityksessä. 7–12-vuotiaita lapsia pidetään harmonisina, hyvin sopeutuvina sekä pätevinä, mutta kuitenkin hieman pinnallisina. Useimmat psykodynaamisesti suuntautuneet teoretikot ja tutkijat perinteisesti ovat osoittaneet latenssilapsia kohtaan vähäistä mielenkiintoa. Tästä johtuen ilmaus ”unohdetut lapset” soveltuu varsin hyvin 7–12-vuotiaista puhuttaessa. (Rödström 1992, 23–25.)

Keskilapsuuden aikana lapsi siirtyy vähitellen kotipiiristä laajempiin sosiaalisiin ympäristöihin, esimerkiksi esikouluun ja kouluun. Nämä ympäristöt alkavat vaikuttaa lapsen sosioemotionaaliseen ajatteluun ja kehitykseen, mikä saa aikaan huomattavia muutoksia lapsen käyttäytymisessä. Uuteen rooliin koululaisena ja oppijana heijastuu myös yhä selvemmin kyky selviytyä hänelle osoitetuista uusista haasteista. Lapsen kehityksen ja psyykkisen hyvinvoinnin kannalta keskeisessä asemassa on positiivisen käsityksen muodostuminen omasta osaamisesta ja selviytymisestä niin koulussa, kaveripiirissä kuin kotona. Myönteinen minäkäsitys ja toiveikkuus oppimisessa suojaavat lasta myöhemmiltä käyttäytymisongelmilta. Lapset, joille ei kehity keskilapsuuden vuosina myönteis-

tä minäkäsitystä itsestään oppijana ja sosiaalisen yhteisön jäsenenä, ovat alttiimpia sekä sisäänpäin suuntautuville tunne-elämän ongelmille (masentuneisuudelle, eristäytyneisyydelle, ahdistuneisuudelle) sekä ulospäin suuntautuvalle oireilulle (käytöshäiriölle, aggressioille, levottomuudelle). Näihin riskitekijöihin liittyvät lapsen ja vanhempien vuorovaikutuksen ongelmat, lapsen ohjaamisen ongelmat sekä laajempi sosiaalinen huono-osaisuus ovat vakavia haasteita keskilapsuutta elävien lasten kehityksen ja perheiden hyvinvoinnin tukemiselle. (Aho ym. 2009, 71–72.)

Jatkossa käytämme keskilapsuutta elävistä lapsista käsitteellä varhaisnuoret. Molemmat nimitykset kuvaavat samaa ikäluokkaa ja meille kirkon työntekijöille käsite varhaisnuoret on tutumpi. Koska yhteistyökumppanimme on seurakunta ja sen varhaisnuorisotyön työntekijät, on tästäkin syystä järkevämpi käyttää tuttua ja yleisemmin tunnettua käsitettä.

2.2 Varhaisnuoren tytön minäkuvan ja itsetunnon tukeminen

Minäkäsityksellä eli minäkuvalla tarkoitetaan yksilön kokonaisnäkemystä itsestään. Tällä tarkoitetaan sitä, millaisena yksilö pitää itseään asenteiltaan, taustaltaan, arvoiltaan, ulkonäöltään, tunteiltaan ja ominaisuuksiltaan. Minäkuva on henkilön asennoitumista itseensä, ja silloin minäkäsitykseen eli minäkuvaan kuuluvat ihmisen kognitiivinen puoli eli tiedot itsestään sekä affektiivinen ja arvioiva suhtautuminen omaan miinään. (Aho 1996, 9.) Itsetunto taas määritellään itseluottamukseksi, itsensä arvostamiseksi sekä kyvyksi tunnistaa itsessään hyvät ominaisuudet ja taidot. Hyvän itsetunnon omaavalla ihmisellä ihmisen minäkäsityksessä ovat voitolla positiiviset ominaisuudet. Hyvien ja positiivisten ominaisuuksien lisäksi hän kuitenkin tunnistaa myös heikkouksensa, joiden myöntäminen ei kuitenkaan romuta hänen itseluottamustaan. (Keltinkangas-Järvinen 1994, 17, 19.)

Murrosiän lähestyessä keho ja mieli muuttuvat ja syntyy uudenlainen, henkilökohtaisempi tietoisuus omasta kehosta ja sen tuntemuksista. Varhaisnuoret janoavat positiivista palautetta tasapainottaakseen sisäistä hämmennystään ja omia taitoja vähätellään kehujen toivossa. Tyttöillä pelko epäonnistumisesta saattaa näkyä kilpailuna ulkonäköön, vaatteisiin ja suosituimmuuteen liittyvissä asioissa. Tämä kilpailu voi johtaa vaarallisiin

asioihin, kuten kielteiseen kehonkuvaan ja syömishäiriöihin. (Cacciatore 2007, 124, 127.)

Mannerheimin lastensuojeluliiton vuosiraportissa vuodelta 2005 on huomioitu tyttöjen itsetunnon puute. Tämän päivän nuoret kamppailevat vaihtelevan mielialan ja jyrkkien ajatusten kanssa. Samanaikaisesti tapahtuu muutoksia omassa vartalossa, sosiaalisissa suhteissa sekä opiskelussa. Kasvamista aikuiseksi ei helpota nuoren tieto siitä, että kovakaan opiskelu ei takaa työpaikkaa ja toimeentuloa. Nuorilla on liian usein hyvin kielteinen käsitys itsestään ja alhainen itsetunto. Jo 10–11-vuotiaat tytöt näkevät itsensä rumina ja kahdeksanluokkalaisista tytöistä joka viides ei pidä ulkonäköstään. Lisäksi puolet 13–15-vuotiaista tytöistä pitää itseään lihavana. Asioista keskusteleminen omien vanhempien kanssa saatetaan lopettaa hyvinkin varhain ja lapsuuden leikit päättyvät aikaisemmin kuin Ruotsissa tai Norjassa. Liian varhaisiin seksikokemuksiin voi motivoitua hyväksynnän ja huomion kaipuu. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2005, 12.)

Nuori tyttö reagoi pahaan oloonsa usein kehollaan. Ikäviä tunteita ja asioita pohditaan kuumeisesti ja tunteet padotaan mielen sisälle. Oma vartalo saattaa tuntua rumalta, lihalta ja inhottavalta. Lohtua ja huomiota etsitään fyysisen kivun kautta. Viiltely ja syömishäiriöt ovat pohjimmiltaan saman ilmiön erilaisia ilmentymiä. Lisääntyvän itsetuhoisuuden on sanottu olevan kehittyneiden yhteiskuntien jatkuva haaste, mikä näkyy jo nuorten kohdalla. Lasten ja nuorten puhelimen ja netin vapaaehtoinen päivystäjä kuvaili tyttöjen kanssa käymiään puheluja: ”On ihmeellistä, että usein tytölle riittää se, että hänelle sanoo: Olet arvokas tuollaisena. Sä oot hyvä tyyppi!” Moni tyttö kaipaa kipeästi hyväksyntää ja arvostusta. Myönteisen huomion antaminen on kaikkien aikuisten tehtävä. Tyttö on omalla tavallaan haastava kasvatettava, koska ihon alle ei aina näe. Tytöt tarvitsevat ja ansaitsevat itsetuntoaan vahvistavaa aikuisen puhetta. ”Hei, sä oot hyvä. Ei tarvitse kokeilla kaikkea. Ei tarvitse olla pissis. Ei tarvitse mennä sänkyyn vielä 13-vuotiaana. Ei tarvitse saada kympejä kokeista. Ei haittaa, jos ei tiedä, miltä tupakka maistuu. Ei tarvitse olla supermallin näköinen. Ole sinä, oma ihana itsesi.” (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2005, 12.)

Keskusteluyhteyden ylläpito lapsen voi olla haasteellista tässä kehitysvaiheessa ja juttelutuokio pöydän ääressä ei välttämättä toimi. Lapsen kanssa kannattaa lähteä tekemään jotain konkreettista, jolloin keskustelu saattaa onnistua luontevammin mukavan

tekemisen ohella. Kaikkietävä ja päälle puhuva aikuinen voi omalla käytöksellään vai-entaa lapsen. Varhaisnuori tarvitsee läsnäoloa, huomioimista sekä kannustusta. Lapsen itsensä, oman kehitysaikataulunsa ja ominaispiirteiden kehittyminen tarvitsee tukea. Aikuisilta varhaisnuori hakee läheisyyttä, turvallisuutta, arvostusta, yhteenkuuluvuutta sekä hyväksyntää. Lapsen itseensä tutustumisen ja minäkuvan muodostumisen kiihkein vaihe on alkamassa, joten itsetunnon työstämisen tukeminen on nyt tärkeää lapsen ollessa vielä vastaanottavainen. Varhaisnuoren onnistumisia ja hyvää käytöstä on tärkeää kehua. Myönteinen esiin nostaminen sekä onnistumisten kehuminen ovat tehokkaimpia keinoja saada aikaan myönteistä muutosta lapsen kehityksessä. (Cacciatore 2007, 125, 128, 132.)

2.3 Nuoren tytön kehitykseen vaikuttavia tekijöitä

2.3.1 Ajankäyttö ja media

Suomessa on hyvin järjestetty koululaitos, joka tuottaa hyviä opillisia saavutuksia, mutta tunne-elämän, sosiaalisen toiminnan ja eettis-moraalisen kehityksen alueilla löytyy kuitenkin ongelmia. Tähän kehitykseen on monia syitä, mutta yksi merkittävä tekijä on lasten ja varhaisnuorten liian vähäinen vuorovaikutus aikuisten kanssa. Tilastokeskuksen tekemän ajankäyttötutkimuksen mukaan yli 10-vuotiaat peruskoululaiset käyttävät koulupäivinä neljä ja vapaapäivinä yhdeksän minuuttia seurusteluun perheen kanssa. Kaverien kanssa aikaa vietetään koulupäivänä 42 minuuttia, mikä on kymmenkertainen määrä perheen kanssa vietettyyn aikaan verrattuna. Lisäksi television katseluun kuluu 115 minuuttia, mikä on 30 kertaa enemmän perheen kesken vietettyyn aikaan verrattuna. Television katselun huippukohta on alkuillassa, Salatut elämät sarjan esitysaikoihin ja muina hetkinä aikaa käytetään sähköisten pelien pelaamiseen. Pojat pelaavat erilaisia pelejä tyttöjä enemmän, kuluttaen niihin lähes kolminkertaisen määrän aikaa. Ajankäyttöeroista huolimatta, ei ole samantekevää millaista maailmankuvaa ja mallia televisio sekä erilaiset pelit välittävät lapsille. Vuorovaikutteiset pelit imaisevat varhaisnuoren mukaansa television katselua helpommin. Ne lapset, joilla on entuudestaan taipumusta aggressiivisuuteen ja jotka elävät väkivaltaa hyväksyvässä ympäristössä, turtuvat helpommin erilaisten medioiden ja pelien antamiin käyttösmalleihin. (Pulkinen 2003.)

Kulttuurimme ei riittävästi kannattele vanhemmuutta, vaan vanhemmat joutuvat miettimään miten suojella lapsiaan median, pelien ja Internetin haitallisilta vaikutuksilta. Sen sijaan että yhteiskunta toimisi vanhempien tukena tässä tehtävässä säätelemällä haitallista aineistoa, se sysää vastuun vanhemmille, jotka ovat usein auttamattomasti jäljessä uusien viestimien kehityksessä ja niiden tuntemuksessa. Etenkin ne lapset ja nuoret, jotka eivät saa riittävästi tukea ympäristöltään, ovat erityisen alttiita näille haittavaikutuksille. (Näre 2010, 43.)

Useissa nykypäivän lastenohjelmissa sekä peleissä on paljon toimintaa ja väkivaltaisia piirteitä, joista tytöt eivät kuitenkaan ole kiinnostuneet samalla tavalla kuin pojat. Koska nuorilta tytöiltä puuttuvat sopivat mediaohjelmat, he siirtyvät seuraamaan ikäistään varttuneemmille suunnattuja ohjelmia. Mainonnalla vahvistetaan mielikuvia, joiden keskeiseksi teemaksi nousevat kauneusarvot. Ne ovat kuitenkin usein vääristyneitä ja ahdistavat tyttöjä helposti. Huomaamattaan he joutuvat hyväksikäytetyiksi ja tytöistä tulee varhain kovia, kaiken nähneitä ”pikkupimuja”. Toisten arvosteleminen vaatteiden ja ulkonäön perusteella lisääntyy ja tytöt haluavat tulla nähdyksi itseään paljastaen ja lävistäen. (Pulkinen 2003.)

Länsimaisessa kulttuurissa vallitsevat median luomat yhtenäiset mielikuvat sukupuoli-suudesta ja ulkoisista kauneusihanteista. Niissä naisilla korostuvat pitkä ja hoikka ruumiinrakenne, virheetön iho sekä isot rinnat ja muodokas takapuoli. Media ja etenkin mainonta luovat lapsille ja nuorille vääristyneitä kuvia kauneudesta ja ruumiillisuudesta ja näille mielikuville he tiedostamattaankin altistuvat koko ajan. Lapset ja nuoret ymmärtävät, että on mahdotonta saavuttaa mainosten luomia kauneusihanteita, mutta käsitysten ollessa yleisiä ja arkipäiväisiä, ympäristön paine ajaa tavoittelemaan näitä ihanteita. (Välimaa 2001, 89–92.)

Mira Lähde on tutkimuksessaan *Lapset ja ulkonäköruumiillisuus - monimenetelmäinen tutkimus 10–13-vuotiaiden ruumiillisesta identiteetistä* (2004) perehtynyt median vaikutukseen tyttöjen elämässä. Sen mukaan nuoret tytöt ottavat entistä enemmän esikuvikseen erilaisia julkisuuden henkilöitä, kuten laulajia ja näyttelijöitä. Näiden julkkisten ei kuitenkaan koeta määrittelevän täysin sitä, minkälaisia tytöt itse tahtoisivat olla, mutta niiden vaikutukset ja roolimallit oman kehon ja minäkuvan muokkaamisessa ovat sel-

vät. Erityisesti tytöt kiinnittivät huomiota esimerkiksi nais-artistien hoikkuuteen ja varhaisen malliin. Tämä on selkeästi yksi tavoitelluimmista päämääristä suhteessa omaan kehoon; hoikkuus on normaalia ja edellytys kauneudelle, kun taas läskiys on rumaa ja epänormaalia. Erilaisten ohjelmien ja elokuvien lisäksi myös lehdet tarjoavat kuvia laihista, joskus lähes anorektisista naisista. Muotibisnes ja lehtikuvastot ruokkivat käsitystä naiskuvasta, joka ei kuitenkaan ole realistinen millään tavoin. (Lähde 2004, 94.)

Internet on tuonut tytöille uuden kanavan myös sosiaalisille peleille, joissa menestyvät pääsevät huipulle ja pelin usein implisiittisiä (ehdottomia, pääteltävissä olevia) sääntöjä huonosti tuntevat joutuvat häväistyiksi. Tärkeäksi nousee itsensä näyttäminen, sopivasti paljastaminen sekä nähdäksi tuleminen. Samalla on kuitenkin osattava rakentaa näyttävää peitiminää sekä eräänlaista brändiä. Tytöt näyttävätkin harjoittavan netissä yhteiskunnassa nykyisin laajasti vaadittavaa ominaisuutta; itsensä arvostelulle alttiiksi panemista. Esimerkiksi IRC-Galleriassa itseään auliisti esittelevä tyttö voi joutua huorittelun kohteeksi, jos hän ei tunne julkilausumattomia normeja. Tytöt joutuvat elämäänsä ristiriitaisissa paineissa. Media houkuttelee itsensä paljasteluun ja häpeärajoista luopumiseen. Kuitenkin omaa mainetta on syytä varjella leimautumisen pelossa. (Näre 2010, 53.)

2.3.2 Tunne-elämä ja sosiaaliset suhteet

Tunne-elämän alueella varhaisnuorten vakava ongelma on tunteiden latistaminen alkoholia käyttämällä. Niillä varhaisnuorilla, jotka käyttävät alkoholia säännöllisesti, on vakava riski ajautua alkoholin ongelmakäyttäjiksi aikuisiällä. Runsas alkoholin käyttö yhdistetään elämäntapaan, missä alkoholi kuuluu yhdessäoloon ja hauskanpitoon, eikä työ- ja opiskelumenestyksellä ole merkitystä. Tunteiden hukuttamisella alkoholiin ei ole kuitenkaan positiivista vaikutusta tunnetilojen kokemisen oppimiseen ja säätelyyn. Alkoholi aiheuttaa elimistön riippuvuutta siitä sekä vahingoittaa niitä aivojen osa-alueita, jotka säätelevät muistia sekä oppimista. (Pulkkinen 2003)

Alkoholin käytön lisääntyminen on yksi merkki nopeasta aikuisuuteen astumisesta. Sen lisäksi aikuislähtöiseen ja kaupalliseen kulttuurin nopeasti siirtyvä tyttö lopettaa leikkimisen aiemmin. Osa tytöistä kiinnittää huomionsa materiaalisiin arvoihin kuten vaatteisiin, meikkeihin ja ulkonäköön. Leikkimisen lopettamisen myötä 12–14-vuotiailla ty-

töillä on muita samanikäisiä enemmän ulkonäköpaineita sekä itsetuhoajatuksia. Leikin lopettaminen on myös yhteydessä lisääntyneeseen Internetin käyttöön, mikä puolestaan liittyy vanhempien poissaoloon. (Näre 2010, 50.)

Sosiaalisen kehityksen alueella varhaisnuorilla on vaarana jäädä egoistiselle tasolle. Silloin ihminen ei kykene näkemään asioita toisen näkökulmasta eikä ratkaisemaan sosiaalisia ongelmia yhteistoimintaa edistävällä tavalla. Kehitys sosiaalisesti yksilöksi edellyttää vuorovaikutusta sekä ohjausta erilaisiin rooleihin, sekä toiminnan eettiseen ja moraaliseen arviointiin. Tällä kehityksen alueella omantunnon kehityksen heikkoudet näkyvät teoissa, jotka viestivät vähäistä kunnioitusta muita ihmisiä ja ympäristöä kohtaan. Oman identiteetin ja sosiaalisten taitojen kehittyminen voi jäädä puutteelliseksi, jos varhaisnuorella ei ole mahdollisuutta vuorovaikutukseen aikuisen kanssa. Vaikka vaikutuksia ei ehkä huomaa saman tien, voi jossakin vaiheessa nuoren arvotyhjiö heijastua järkyttävillä tavoilla. (Pulkinen 2003.)

Kaverisuhteiden merkitys lapsen elämässä kasvaa, kun hän menee kouluun. Silloin hän alkaa kaivata ikätovereidensa seuraa ja etenkin omaa sukupuoltaan olevia ihmisiä ympärilleen. Kaveripiirissä syntyy käsitys sopivasta käyttäytymisestä ja pukeutumisesta ja ryhmästä poikkeavia henkilöitä voidaan kohdella todella julmasti. Kaveripiiri opettaa lapselle moraalisen käyttäytymisen pelisääntöjä ja vuorovaikutus kavereiden kanssa herkistää häntä ymmärtämään toisen näkökulman ja tukemaan oikeudenmukaisuuden kehitystä. Laajemman kaveripiirin lisäksi lapsi tarvitsee myös henkilökohtaisia ystävyysuhteita, joissa hän oppii luottamusta ja herkkyyttä toista kohtaan. (Ahonen ym. 2009, 109–110.) Tytöille perinteinen ja ominainen tapa on olla ”parhaat ystävät” yhden tai kahden kaverin kanssa. Tällaiseen ystävyysuhteeseen liittyvät odotukset ja paineet voivat olla kuitenkin kovia: kun ystävät tietävät toisistaan kaiken, on toisen loukkaaminen helppoa ja suhde voi helposti ajautua kriisiin. Jos tällainen tiivis ystävyysuhteeseen päättyy, se loukkaa syvästi etenkin hylätyksi tulevaa ystävää. Kelpaamattomuuden tunne on voimakas, kun oman paikan korvaakin joku toinen. (Pruuki 2008, 91–92.)

2.3.3 Aikuisen kaipuu

Mannerheimin lastensuojeluliiton vuoden 2008 vuosiraportissa tuodaan esille yksinäiset 7–12-vuotiaat lapset. Keskilapsuutta elävät 7–12-vuotiaat haastavat vanhemman sekä muut aikuiset huomaamattomuudellaan. Jotain tästä näkymättömyydestä kertovat Lasten ja nuorten puhelimen tilastot, mistä tulee ilmi, että nuorimmat yhteydenottajat soittavat heti puhelinlinjojen avauduttua arkisin kello 14. Pieniltä alaluokkalaisilta vastaanotetaan eniten puheluita kello 14:n jälkeen ja kello 17:n aikaan. Alakoululaiset soittavat koulupäivän jälkeen, jolloin he ovat yksin kotona. Huolestuttavaa on, että lapset soittavat myös siihen aikaan, kun suurimmassa osassa perheitä vanhempi tai vanhemmat ovat jo ehtineet töistä kotiin. Suomalaisilla lapsilla on kansainvälisesti vertailtuna lyhyet koulupäivät ja vähän päivittäisiä oppitunteja ja valtaosa suomalaisten kouluikäisten vanhemmista käy töissä. Lisäksi Suomi on melko turvallinen maa, joten lapset uskalletaan jättää yksin pitkiksikin ajoiksi koulupäivien jälkeen. Useissa maissa suhtaudutaan kielteisesti ajatukseen, että alle 12-vuotias lapsi jätettäisiin yksin kotiin. Joskus Lasten ja nuorten puhelimen päivystäjä saattaa lapsen puhelimesta koulusta kotiin, kun koulumatka on alkanut pelottaa koululaista. Myös kotona yksin olevat lapset soittavat, kun koti on iltapäivän yksinäisinä tunteina käynyt oudoksi ja pelottavaksi. Tavallisinta on yksinolon aiheuttama turhautuminen. Turhautuneet, aikuisen seuraa vailla olevat poika- ja tyttöporukat soittelevat iltapäivän pitkinä tunteina useita kertoja. Usein päivystäjät kuuntelevat soittajien laulua, itse kirjoitettua runoa sekä ihastelevat lapsen taitoa kertoa tarinoita tai vitsejä. Lapset hakevat päivystäjiltä ennen kaikkea aikuisen läsnäoloa, juttuseuraa ja kannustusta. Suurimmassa osassa Lasten ja nuorten puhelimen iltapäivän puheluissa olennaista ei ole keskustelun aihe vaan vuorovaikutus aikuisen kanssa. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2008, 12.)

Moni lapsi siis viettää iltapäivän kotonaan yksin ilman vanhempia, siksi illalla vanhempien läsnäolo olisi tarpeen. Lasten ja nuorten puhelimeen tulevista soittoista on huomattu, että koti voi lapsen näkökulmasta olla tyhjä, vaikka aikuinen olisi paikalla. Koti on tyhjä silloin, kun työ, huolet tai muut aikuisten asiat vievät vanhempien huomion. Keskustelua vanhempien lastensa kanssa viettämistä ajan laadun ja määrän suhteesta on käyty pitkään. Ongelmana on pidetty sitä, että niin kutsuttua laatu-aikaa lastensa kanssa viettävät vanhemmat eivät halua käyttää tätä hetkeä lastensa kanssa kinasteluun. Tästä syystä he saattavat joutua antamalla lasten päättää sellaisista asioista, joista lapsi ei ole

vielä kypsä kantamaan vastuuta. Lasten ja nuorten puhelimessa ja netissä on huomattu, että ne lapset, joilla on vähän yhteistä aikaa vanhempien kanssa, eivät halua kuormittaa heitä omilla huolillaan. Lapsi ei siis kerro tai keskustele kiireessä omista asioistaan, vaan tarvitsee aikuisen väljää aikaa kertoakseen mieltään painavan asiansa. Lapsi puhuu asioistaan silloin, kun ne hänelle mieleen tulevat, ei silloin kun aikuiselle sopii. Pahimmissa tapauksissa lapsi tuntee huonoa omaatuntoa omasta pahasta olostaan. Tästä seuraa, että lapsi oppii peittämään huolensa, koska ei halua rasittaa vanhempiaan niillä. Väljän ajan lisäksi aikuisilta tarvitaan todellista kiinnostusta lapsen maailmaan. Tämä vaatii asettumista lapsen korkeudelle ja maailman tarkastelua lapsen näkökulmasta. Jos lapsen tilannetta katsotaan vain aikuisten näkökulmasta, lapselle merkitykselliset asiat jäävät huomaamatta. Pienetkin pulmat voivat käydä lapsen maailmassa ylitsepääsemättömiksi, ellei lapsi saa aikuisen tukea ja harjoitusta niiden ratkaisemiseksi. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2008, 13.)

Mannerheimin Lastensuojeluliitto korostaa, että lapset tarvitsevat yksinäisiin iltapäiviin turvallisia aikuisia ja ohjattua toimintaa. On tärkeää, että kaikissa kunnissa tarjotaan ensimmäisen ja toisen vuosiluokan oppilaille koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa. Pidemmällä aikavälillä koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta tulisi ulottaa kolmannen vuosiluokan oppilaisiin. Kolmannesta yhdeksänteen vuosiluokkien oppilaille tulisi tarjota nykyistä huomattavasti enemmän koulujen kerhotoimintaa. Lasten harrastustoimintojen ajoittaminen iltapäiviin tukee lapsen kehitystä sekä tuo väljyyttä perheiden yhteiselle ajalle iltaisin. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2008, 14.) Esimerkiksi seurakuntien kerhotoiminta on tukemassa tällaista lasten ja nuorten iltapäivätoimintaa. Se antaa tekemistä niin isoille kuin pienemmille koululaisille, koska pienempien kerhoja vetävät useimmiten yli 14-vuotiaat nuoret.

3 TYTTÖYS

3.1 Moderni tyttöys

Mistä on suomalaiset tytöt tehty? Mielihyvän, seksuaalisuuden ja aggression säätelystä, vastuurationaalisuudesta, luovasta yhteisöllisyydestä ja yksilöllisyydestä, monenkirjavista kyvyistä (Lähteenmaa & Näre 1992, 329).

Tytöt yhdistävät usein elämässään modernia yksilöllisyyttä sekä luovaa yhteisöllisyyttä. Elämäntyyliä leimaa modernin elämän eri vaihtoehtojen yhteensovittaminen, kuten itsensä toteuttaminen, omien kiinnostuksenkohteiden sovittaminen muiden omiin sekä sosiaalinen vastuu. Kulttuurissaan tytöt tottuvat välttämään äärimmäisyyksiä ja totaalisia vaihtoehtoja sekä etsimään kokonaisuuden kannalta tyydyttäviä ratkaisuja. He kehittävät näin myöhäismodernin yhteiskunnan edellyttämiä kommunikatiivisia ja sosiaalisia kompetensseja. Näillä tarkoitetaan muun muassa kykyä vuorovaikutukseen, empatiaan tai itsereflektioon. (Lähteenmaa & Näre 1992, 329.)

Tyttöjen tavassa vastata modernisaation haasteisiin on paljon samoja tunnusmerkkejä, joita viime aikoina on hahmoteltu modernille hedonismille tyypilliseksi. Riitta Jallinojan tiivistyksen mukaan 1950-luvulla alkanut modernisaatiotutkimus loi rationaalisuutta korostavan kuvan modernisaatiosta, joka 1960-luvulla muuttui korostamaan vapaamielisyyttä. 1970-luvun lopulta lähtien modernia elämää on kuvattu hedonistisena itsensä toteuttamisena. Itsensä toteuttamisen lähtökohtina ovat elämyksellisyys sekä aistimellisuus. Näitä kokemuksia tuottavia asioita voivat olla esimerkiksi rakkaus, työ tai harrastus, jotka kaikki vaativat intohimoisen sitoutumisen. Sitoutuminen niihin kestää niin kauan, kun kohde tuottaa tyydytystä ja se koetaan omaksi valinnaksi. Kaikki toiminnot kuitenkin rutinoituvat ajan mittaan ja tämä onkin itsensä toteuttamisen ongelma: pian syntyy tilanne, jossa valintatilanteiden jatkuvuuden takaaminen sekä elämysten etsiminen johtavat siihen, että ihmisen elämä täyttyy lukuisilla eri asioilla. Nyky-yhteiskunnassa tytöt osallistuvat koulun lisäksi useisiin harrastuksiin sekä viettävät aikaa ystäviensä kanssa. Näiden elämyksellisten kokemusten myötä halutaan tutustua erilaisiin valinnanmahdollisuuksiin ja vaihtoehtoihin, kuitenkin ilman suurempia sitoumuksia. Ajan kuluessa elämyksiä aletaan hakea myös asioista, jotka vaativat selkeää sitoutumista ja vastuunkantokykyä. Niitä ovat esimerkiksi avioliitto ja perheen perusta-

minen. Vanhemmuus onkin varmaan ainoa asia, johon on kyettävä sitoutumaan koko elämän ajaksi. Näin ollen tämä taito on elintärkeää niin yksilön kuin yhteiskunnankin kannalta. (Lähteenmaa & Näre 1992, 329–330.)

3.2 Itsenäinen tyttö epäitsekäänä vaikuttajana

Tytöistä puhuttaessa hedonistisen itsensä toteuttamisen määritelmä tuntuu kuitenkin liian suppealta. Tyttöjen itsensä toteuttamiseen näyttäisi kuuluvan vastuunotto, kun taas hedonismiin mielletään liittyvän riskinotto. Tyttöjen toimintaa kutsutaankin joskus altruistiseksi individualismiksi. Tällä tarkoitetaan sitä, että tytöt voivat samaan aikaan toimia ihmissuhdesuuntaisesti ja hoivaavasti sekä ajatella ja kehittää myös itseään. Tämä näkyy hyvin tyttöjen monipuolisuudessa ja kyvykkyydessä ottaa kantaa asioihin ja kantaa vastuuta. (Lähteenmaa 2002, 280.) Tyttöjen ja naisten elämää on usein kuvattu jatkuvaksi tasapainoiluksi itsensä ja muiden välillä. Jonkinlainen tasapaino itsehoivan ja itsensä toteuttamisen sekä muihin suuntautuvan hoivan välillä on yleensä se olotila, jossa tytöt ja naiset voivat parhaiten. Perinteiset vaatimukset ovat edellyttäneet naiselta epäitsekyyttä, kun taas modernit vaatimukset ohjaavat itsensä toteuttamiseen. Tytöt joutuvatkin päivittäin sukkuoimaan perinteisten ja modernien vaatimusten välillä. Erilaisten ristiriitojen välillä kamppaillessaan tytöt joutuvat tekemään paljon identiteettityötä. Samalla he kehittävät joustavuutta ja kykyä jäsentää itseään ja ympäristöään tavalla, joka tukee heidän selviytymistään moninaisessa ja ristiriitaisessa yhteiskunnassa. (Uusitalo 2001, 31.)

Tytöillä on paljon ominaisuuksia, jotka tulisi nähdä niiden vähättelyn sijaan. On kuitenkin varottava luomasta uutta ”supernaisen” myyttiä, jonka mukaan tyttöjen ja naisten tulisi aina olla täydellisiä. Jos taivutaan tällaiseen ajatusmalliin, naiseuden mallista tulee helposti ahdas ja ”perinteinen”. Myös tytöille on annettava mahdollisuus olla heikko, villi, hullu ja vapaa, ilman että aina tarvitsee olla hillitty ja muut huomioon ottava. Amerikkalaisen tutkimuksen mukaan murrosiässä tytöt usein ”kadottavat oman äänensä”, kun tyttöjen tietoisuuteen lopulta tulevat kulttuurin asettamat vaatimukset olla hillitty sekä muut huomioon ottava. Suomessa nuorten itsetunnon on usein todettu olevan huonompi kuin muissa maissa. Tämän pitäisi herättää nuorten kanssa tekemisissä olevia henkilöitä kannustamaan tyttöjä olemaan sitä mitä he ovat, antamaan mahdollisuuksia

luovaan ilmaisuun, kuuntelemaan heidän ajatuksiaan, sekä tuomaan mielipiteensä ja näkökulmansa esille. (Uusitalo 2001, 31.)

3.3 Kasvattajan merkitys tytön kehityksessä

Kaikenlaisen kasvatuksen päätavoitteena on kasvattaa eheitä yksilöitä, joilla tunteet ja järki ovat tasapainossa. Kasvattajan tulee auttaa nuorta ja lasta myönteisen ja realistisen minäkuvan kehittymisessä. Ehea ihminen osaa nauttia omista erityiskyvyistään ja osaa antaa arvoa muiden ihmisten erityiskyvyille. Kasvaakseen viisaiksi aikuisiksi, jotka käyttävät omia lahjojaan omiksi ja yhteisön hyväksi, lasten tulisi kasvaa turvallisessa ja kannustavassa ympäristössä. (Uusikylä 2008, 225.) Jos esimerkiksi äiti suhtautuu tyttärensä kylmästi ja heidän välilleen muodostuu välttelevä kiintymyssuhde, merkitsee se tyttären laiminlyöntiä. Tämä voi olla emotionaalista ja pahimmillaan myös fyysistä. Kylmä äitisuhde on pahimmillaan traumaattinen, ja se altistaa aikuisena vastaavanlaisiin ihmissuhteisiin. (Näre 2010, 46.)

Suomalainen kasvatusilmasto on muuttunut selvästi autoritaarisesta liberaaliksi. Nykyään monet vanhemmat pyrkivät ennen kaikkea neuvottelemaan lastensa kanssa, sen sijaan että selkeästi komentaisivat heitä, koska lasten omatoimisuutta halutaan tukea jo varhaisessa vaiheessa. Myöhäismodernissa yhteiskunnassa yksilöihin kohdistuu jatkuvia vaatimuksia tehdä valintoja sekä ottaa vastuuta oman elämän rakentamisesta, joka näkyy myös kasvatuskulttuurissa. (Aapola 2002, 129.) Kypsää aikuisuutta ja turvallista kasvua edistävän kulttuurin tulisi olla lapsi- ja nuorilähtöistä. Lasten kasvua kannatteleva kulttuuri ei houkuttele aikuisten maailmaan ja siellä esiintyviin ilmiöihin, vaan antaa lapselle rauhan kasvaa kehitysvaiheensa mukaisessa ympäristössä. Nykyisessä yhteiskunnassamme lapset eivät voi välttyä kohtaamasta aikuisten maailmaa liian varhain. Tämä johtuu pitkälti kaupallisten intressien asettamisesta etusijalle sekä kyvyttömyydestä nähdä lasten kehityopsykologisia tarpeita. (Näre 2010, 51.)

Kasvattajan olisi hyvä tarjota erilaisia roolimalleja monipuolisesti, koska tytöt tarvitsevat naisen roolimalleja kasvunsa ja minäkuvansa kehittymisen tueksi. Roolimalleja tytöille löytyy sekä historiasta että nykypäivästä, mutta tehokkaimpia ovat lähiympäristöstä löytyvät vaikutteet. Kaksi tärkeintä tyttöjen kehitykseen vaikuttavaa tekijää ovat oma

äiti sekä kaveripiiri. Näistä kuitenkin oma äiti nousee erityisen tärkeäksi tytön itsetunnon kasvun kannalta. Naiseutta arvostava äiti on hyvä malli tyttärelle. Tytöt ihailevat omia vanhempiaan ja pitävät heitä idoleinaan: äidit ovat usein arkipäivän sankareita. Siinä missä pojat hakevat ensisijassa samaistumiskohteita, tytöt pyrkivät liittymään ihailemaansa kohteeseen. Murrosikää lähestyttäessä tyttöjen mielenkiinto suuntautuu myös vastakkaiseen sukupuoleen. Tässä vaiheessa isällekin tulee uudenlainen merkitys tytön sukupuolisen identiteetin tukijana. Arvostaessaan tyttärensä sukupuolta antaa isä arvokkaan lahjan tytön itsetunnon kehitykselle. (Näre 2010, 45–46.) Kasvattajan on tästä syystä tärkeää tarkkailla omia sanomisiaan ja vaikuttimiaan, sillä vanhemmat ja opettajat eivät itsekään aina tiedosta omia ennakkoluulojaan, jotka näkyvät arkipäivän tilanteissa. Aikuisen omat elämässään kokemat kolhut ja ihmissuhdevaikeudet eivät saa vaikuttaa siihen, millaisia mielikuvia hän lapsille sukupuolten rooleista välittää. On ymmärrettävä, että biologisen sukupuolen sisällä on kuitenkin paljon vaihtelua psykologisissa ominaisuuksissa. Jos lapset ja nuoret kasvatetaan niin, että jokaiselle annetaan samat lähtökohdat ja mahdollisuudet muodostaa omaa identiteettiään, ei sukupuolesta tule ongelmaa. (Uusikylä 2008, 233–234.)

Suomalaisessa kulttuurissa tyttöihin suhtaudutaan usein siten, että he kykenevät pärjäämään itsekseen. Vaikka tämä asenne kannustaa tyttöjä itsellisyyteen ja itsenäisyyden opetteluun, se voi kuitenkin laiminlyödä heidän tarpeitaan. Tytöt hakevat jossakin määrin tukea toisistaan tunnetoimijoina, mutta tärkeimmän tunnekasvatuksen mallin lähtökohdana tulisi olla vanhemmat. Tunnekasvatuksella on myös erityinen merkitys ruumiillisen kehityksen tukemisessa. Kulttuurissamme välittyy ristiriitainen ja jopa häpäisevä suhtautuminen naisen ruumiiseen, ja sen tasapainottamiseen tytöt tarvitsevat kunnioittavaa suhtautumista lähipiiriltään. Esimerkiksi kouluiän alussa tytöillä ja pojilla saattaa olla virheellisiä ja itse luotuja käsityksiä seksuaalisuudesta, joihin on hyvä puuttua tarpeen tullen. Tytöt kehittyvät myös kaikin puolin nopeammin kuin pojat, jolloin he kiinnostuvat ottamaan asioista selvää ennen kuin vanhemmat edes huomaavat. Siinä vaiheessa kun tytöt kiinnostuvat omasta seksuaalisuudestaan ja kehityksestään, on tärkeää, että kasvattaja on näissä asioissa tukena. Häpäisemällä kasvattaminen sekä vähättely voivat kuitenkin aiheuttaa estoisuutta, joka vaikuttaa koko identiteetin ja minäkuvan muotoutumiseen. (Näre 2010, 44 & 47.)

Seurakuntien nuoriso ja varhaisnuorisotyössä on tytöille tarjolla erilaisia ja eri-ikäisiä naisen malleja. Työntekijät ovat malleina aikuisesta naisesta ja he omalla olemisellaan viestivät tärkeitä viestejä nuorille tytöille naiseudesta. Usein nuorisotyönohjaaja on monen tytön idoli ja esikuva, jonka tekemisiä ja sanomisia seurataan tarkkaan. Nuorisotyössä aikuisten työntekijöiden lisäksi on mukana teini-ikäisiä tyttöjä ja poikia isosina. Tyttöisosekset tuovat oman mallinsa moninaisesta naisen mallista. Seuraavassa luvussa esittelemme tarkemmin seurakunnan nuorisotyötä ja sen toimintaa etenkin tyttöjen parissa.

4 VARHAISNUORET SEURAKUNNASSA

4.1 Kristillinen kasvatustyö

Kristillisen kasvatustyön lähtökohtana on Jumalan läsnäolo maailmassa sekä Kristuksen läsnäolo sanassa ja sakramenteissa. Tekemällä kasvatustyötä, kirkko on olennaisena osana yhteiskuntaa, välittäen uskon traditiota sukupolvilta toisille, opettaen ihmisiä elämään mielekkäästi Jumalan rakkauden ja armon alla. (Toivanen & Tukeva 2005, 352.)

Seurakuntien järjestämälle kasvatustyölle on myös lailliset perusteet kirkkolaissa:

Toteuttaakseen kirkon tehtävää, seurakunnan on huolehdittava jumalanpalvelusten pitämisestä, kasteen ja ehtoollisen toimittamisesta sekä muista kirkollisista toimituksista, kristillisestä kasvatuksesta ja opetuksesta, sielunhoidosta, diakoniasta ja lähetystyöstä sekä muista kristilliseen sanomaan perustuvista julistus- ja palvelutehtävistä. (Kirkkolaki 1993)

Kristillisen kasvatustyön päämääränä on itsenäinen ihminen, joka ajattelee itse sekä muodostaa omat käsityksensä sitoutuneena vuorovaikutukseen kristillisen uskon kanssa. Sitoutuneisuus sisältää uskon siihen, että Jeesuksen elämällä ja kristinuskon syntytapah- tumilla on pysyvä merkitys ihmisille kaikkina aikoina. Kristillisyydelle ei ole vierasta yksilöllisyys, sillä kristinuskon lähtökohtana on Jumalan luomistyö: jokainen ihminen luotiin Jumalan kuvaksi. Esikuvana on Jeesuksen autenttisuus ja itsenäisyys, sitoutumi- nen Jumalan tahdon toteuttamiseen huolimatta ympäristön paineista ja näkemyksistä. (Halme 2008, 184–186.)

4.2 Seurakunnan varhaisnuorisotyö

Tavallisen arjen, hiljentymisen ja puuhastelun keskellä kouluikäiset pojat ja tytöt elävät lapsuuden ja nuoruuden rajamailla. Tuo monipuolinen muutoksen ja kasvun aika on tärkeä vaihe elämässä eikä pelkkä välimuoto kahden enemmän huomiota saaneen kehi-

tysvaiheen välillä. Luterilaisissa seurakunnissa 7–14-vuotiaiden lasten parissa tehtävää työtä kutsutaan varhaisnuorisotyöksi. Tätä työmuotoa on joskus pidetty lapsi- ja nuorisotyön väliin jääväksi hämärärajaiseksi alueeksi. Hämäryyttä synnyttää työalaan kuuluvien lasten ikäkauden laajuus: 7-vuotiasta koulunsa aloittavaa poikaa kiinnostava toiminta on jotain muuta kuin 14-vuotiasta tyttöä miellyttävä toiminta. (Jansa 2010, 266–267.)

Nykyään seurakunnan varhaisnuorisotyö koostuu kokoavasta toiminnasta, verkostoitumisesta ja yhteistyöstä sekä projekteista. Varhaisnuorisotyö on vapaaehtoisten vastuunkantajien järjestämää toimintaa, joista nuoret kerhonohjaajat ovat suurin ryhmä. Varhaisnuorisotyötä koordinoi nuorisotyönohjaaja, jonka työnkuvaan kuuluvat myös tyttö- ja poikatyön lisäksi mahdollinen nuorisotyö sekä rippikoulutyö. On yhä yleisempää, että seurakunnan lapsityöntekijä ja diakoni osallistuvat kouluikäisten parissa tehtävään työhön esimerkiksi perhetyön kautta. Teologeja varhaisnuorisotyössä on vähemmän, sillä yleensä varhaisnuorisotyötä ei ole nimetty teologien työn vastualueeksi. Kanttorit sen sijaan ovat usein läsnä varhaisnuorisotyössä, esimerkiksi lapsikuorojen ja muun musiikkitoiminnan kautta. Seurakunnassa mukana olevien nuorten prosentuaalinen osuus koko ikäryhmästä oli vuonna 1998 16,2 prosenttia, kun taas kymmenen vuoden kuluttua määrä oli laskenut 13,2 prosenttiin vuonna 2008. Verrattuna muihin seurakunnan työaloihin varhaisnuorisotyö ja sen leirit, retket ja kerhot ovat pitäneet pintansa. Nuorten aikuisten sitoutumista kirkkoon tutkittaessa selvisi, että varhaisnuorisotyössä mukana olleet olivat muita sitoutuneimpia kirkkoon. (Jansa 2010, 267–268.)

Seurakuntien varhaisnuorisotyötä koskee vapaapainin sääntö: ota kiinni mistä saat. Työntekijöiden on oltava siellä, missä tytöt ja pojat ovat ja jalkauduttava heidän luokseen Internetiin, kouluun, ostoskeskuksiin ja muihin varhaisnuorten suosimiin paikkoihin. Tähän tarvitaan valppautta sekä valmiutta henkilökohtaiseen kohtaamiseen ja rinnalla kulkemiseen. Hyvin tehty perustyö kouluikäisten kanssa ennaltaehkäisee ongelmien syntymistä. Diakoninen työ näkyy varhaisnuorten suru- ja eroryhmissä sekä lasten ja nuorten mobiilipalveluissa, kuten Tekstaritupussa. Seurakuntien erityisnuorisotyön kohderyhmä on vuosien varrella nuorentunut ja siellä kohdataan laajoissa mittakaavoissa kouluikäisiä poikia ja tyttöjä. (Jansa 2010, 273.)

4.3 Tytöt seurakunnassa

Poikatyö on saanut Suomessa alkunsa vuonna 1900 ja se sai pian rinnalleen myös lasten osastoja. Näiden toiminnassa oli mukana sekä tyttöjä että poikia ja niitä voidaan pitää myös tyttötyön edeltäjinä. Samalla sai alkunsa myös niin sanottu varhaisnuorisotyö Suomessa. Vuonna 1917 NMKY:n (Nuorten miesten kristillinen yhdistys) ja NKY:n (Nuorten kristillinen yhdistys) liittojen nimi muutettiin Suomen kristilliseksi liitoksi ja vuonna 1919 saivat poikatyö ja tyttötyö omat alaosastonsa, ”Suomen NMKY:n pojat” ja ”NK Liiton tytöt”. Vaikka tyttötyö eriytyi omaksi työmuodokseen, se säilyi kuitenkin kiinteässä yhteistyössä naistyön kanssa. 1920- ja 1930-luvuilla tyttötyö kehittyi ja kartutti jäsenmääräänsä tasaiseen tahtiin, mutta varsinainen työn muotoutuminen tapahtui vasta sotien jälkeen, jatkuen aina 1960-luvulle asti. Vuonna 1964 rekisteröitiin Tyttöjen keskus ja se aloitti toimintana itsenäisenä järjestönä. (Lahti 1983, 18–19.)

Vuonna 2006 julkaistun nuorisobarometrin mukaan tytöt ovat poikia aktiivisempia uskonnollisissa asioissa sekä osallistumisessa seurakunnan toimintoihin. Voidaan olettaa, että tytöillä on suurempi taipumus ajatella tunneperäisesti sekä vähemmän rationaalisesti poikiin verrattaessa. (Helve 2006, 103.) Sen lisäksi on havaittu, että tytöt kokevat olevansa kypsempiä kuin pojat. Tämä voi tarkoittaa myös sitä, että tyttöjen henkiset tarpeet (tarve elämän merkityksen etsimiseen sekä hengelliseen yhteyteen) kasvavat keskimäärin nopeammin kuin poikien. Vastaaminen tyttöjen hengellisiin tarpeisiin voi ennaltaehkäistä heidän masennusta sekä yksinäisyyttä. (Näre 2010, 49–50.)

4.3.1 Ammattilaisten näkemyksiä tyttötyön ja tyttöjen muutoksista

Haastattelimme pitkän työuran tehneitä varhaisnuorisotyöntekijöitä Helka Puumalaista ja Rita Lipposta Pielisensuun seurakunnasta. Kyselimme, miten tyttötyö on vuosien varrella muuttunut ja miten he kokevat vain tytöille suunnatun työn. Kysyimme myös millaisia muutoksia he ovat huomioineet tyttöjen kehityksessä vuosien varrella. Vastuksista kävi ilmi, että tyttötyö on kokenut muutoksia ainakin suurissa seurakunnissa. Joissakin paikoissa, esimerkiksi haastattelemiemme työntekijöiden työseurakunnassa, ei ole tyttö- ja poikatyötä eroteltu erikseen, vaan puhutaan varhaisnuorisotyöstä. Esimerkiksi kerhot ja leirit pidetään avoinna sekä tytöille että pojille, mutta käytännössä jotkut

kerhot muodostuvat joko tyttö- tai poikakerhoiksi. Haastateltujen mukaan on luontevaa, että lapset ovat samoissa ryhmissä keskenään, sillä niin tapahtuu koulumaailmassakin. (Lipponen & Puumalainen 2010).

Kun kysyimme tyttöjen ja tyttöyden kohdalla tapahtuneista muutoksista, vastauksista kävi selkeästi ilmi, että muutosta on tapahtunut. Esimerkiksi juuri 5–6-luokkalaiset tytöt eivät koe enää olevansa lapsia, jolloin seurakunta ei välttämättä voi tarjota heille mielekäästä toimintaa. Vastaukset tukivat hyvin myös lukemaamme lähdekirjallisuutta: nuorten maailma viehättää ja vetää puoleensa ja lapsuuden aika on lyhentynyt. Vastaajien mukaan myös median luomien kauneusihanteiden vaikutukset ovat saaneet paljon pahaa aikaa ja vastaajat kokivat selvästi sen, että ne ovat muuttaneet tyttöjen näkemystä itsestään huonompaan suuntaan. Tytöt tarvitsivat paljon positiivista ja kannustavaa palautetta, sekä tukea siihen että he ovat hyviä juuri itsenään. (Lipponen & Puumalainen 2010.)

4.3.2 Tyttötyön monet kasvot

Seurakuntien tekemään tyttötyöhön löytyy varsin heikosti julkaistua materiaalia. Pääosin kirjallisuus käsittelee juuri varhaisnuorisotyötä ja niiden sisältö on melko sukupuolineutraalia. Joitakin julkaisuja kuitenkin löytyy ja toivomme, että niiden innoittamana tulevaisuudessa tullaan julkaisemaan enemmän juuri tyttötyöhön suunnattua materiaalia.

Helmijuttu - Kirkon tyttökirja (Tjejer i kyrkan) julkaistiin vuonna 2006. Kirjan kirjoittaja Maria Sundblom haluaa teoksensa avulla laajentaa seurakuntien työtä nuorten ihmisten parissa. Kirkon tyttökirjassa esitellyn toiminnan pohjana ovat ohjatut keskustelu- ja toimintaryhmät. Niiden tavoitteena on vahvistaa tyttöjen identiteettiä, itseluottamusta ja kehonkuvaa. Kirkko ja sen kristillinen etiikka voivat tukea nuorta naista hänen luodesaan kuvaa itsestään ja maailmasta. Helmijuttu tukee kirkon arvomaailmaan kasvamista ja näiden arvojen tuomista omaan arkipäivään. (Sundblom 2006, 2.)

Helmijuttu-kirjan pohjalta on seurakunnissa ja erinäisissä kristillisissä järjestöissä syntynyt tyttöjen keskustelupiirejä, joissa tytöt aktiivisesti pohtivat omaa elämäänsä ja kas-

vuaan naisiksi. Katri Laine, 15, on alkanut käydä vastaavassa tyttöryhmässä ja toteaa, että on paljon asioita, joita pojat eivät tajua ja joskus on helpompaa jutella vain tyttöjen kesken. (Tiittanen 2006.) Tampereella Elina Kujala on aloittanut pyörittämään 3–6-luokkalaisille tytöille iltapäivätoimintaa, joka pohjaa Helmijuttu-kirjaan. Tytöt ovat antaneet kerholleen nimeksi The Tyttis. Kerhossa askarellaan ja kokkaillaan, kuten normaaleissakin kerhoissa, mutta keskusteluissa on päästy myös vakaviin teemoihin. (Kujala 2010.)

Kymen Sanomien artikkelissa Tyttöjen ja poikien juttuja, Jussi Latvala on haastatellut eri seurakuntien nuorisotyönohjaajia varhaisnuorten toiminnasta. Kirjoituksesta käy ilmi, että varhaisnuorisotyötä tehdään sekatoimintana, tytöt ja pojat yhdessä. Sekatoiminta tukee lasten normaalia kehitystä, madaltaa sukupuolten välisiä rajoja sekä lieventää stereotyyppisiä tyypillisistä tytöistä ja pojista. Tämän lisäksi seurakunnissa kuitenkin tehdään paljon tyttö- ja poikatyötä, koska etenkin kouluikäiset lapset nauttivat päästesään osallistumaan juuri tytöille tai pojille tarkoitettuun toimintaan. Artikkelissa haastatellut tytöt sanoivat, että on kivaa, kun on paljon tekemistä ja kavereita. He eivät kaivanneet poikien läsnäoloa, koska pojat koettiin vain häiriöksi. Nuorisotyönohjaaja Reeta Ruotsalainen kommentoi, että kouluikäiset lapset viihtyvät parhaiten saadessaan olla tytöt tyttöjen ja pojat poikien kesken. Hänen mielestään tästä syystä onkin tärkeää järjestää myös pojille ja tytöille erikseen suunnattua toimintaa. (Latvala 2010.)

Jumalan silmissä kaunis-teema oli vuosina 2006–2007 kirkon kasvatuksen painopisteenä. Teeman tarkoituksena oli haastaa kirkko näkemään, mitä tyttönä ja poikana eläminen ja kasvaminen ovat tämän päivän suomalaisessa yhteiskunnassa sekä miettimään, mitä annettavaa kristillisellä näkemyksellä ihmisen pyhydestä on tyttöjen ja poikien arkitodellisuudessa. Teeman tavoitteena oli ohjata työntekijät etsimään niitä lasten ja nuorten hengellisen elämän sisältöjä ja tapoja, jotka auttavat heitä tyttöinä ja poikina elämisessä sekä naisiksi ja miehiksi kasvamisessa. Työnäkynä oli tukea sellaista lasten ja nuorten hengellisyyttä, joka vahvistaa tyttöjen ja poikien tunne-elämää, itseluottamusta, suhdetta omaan ruumiiseensa sekä ymmärrystä heidän ainutlaatuisuudestaan. Kirkon kasvatustyön laatiman vuositeeman ydinajatuksena oli kertoa kristillisestä ihmiskäsityksestä esineellistävälle, ulkonäköä ja pintaa korostavalle yhteiskunnallemme ja kulttuurillemme. Viestinä luterilaiselle kirkolle oli, ettei hengellisyyttä voida tarkastella irrallaan sukupuolisuudesta, ruumiillisuudesta ja seksuaalisuudesta. Jokaisella ty-

töllä ja pojalla on arjessaan oikeus elämäniloon ja elämänuskoon. Tätä puolustaessaan ei kirkko ja sen kasvatustyö voi jäädä päivittelemään ja syyttelemään arvojen ja median pahuutta tai turmiollisuutta. Teeman tehtävänä ei ollut etsiä ja nostaa esille uhkia, koska ne löytyvät etsimättäkin. Tavoitteena oli ennen kaikkea etsiä ja löytää positiivisia, tyttöjen ja poikien kasvua tukevia sisältöjä ja asenteita. (Suomen poikien ja tyttöjen keskus 2005.) ”Jumalan silmissä kaunis” on ollut voimavara-ajattelua vuositeeman ajan ja tämä ajatus on jäänyt elämään seurakuntien varhaisnuoriso- ja nuorisotyöhön. Vuosiaihe oli suunnattu koko kasvatustyön käsittävälle alueelle pienistä lapsista nuoriin ja sitä käytettiin seurakunnissa luovasti eri työmuotojen välillä.

4.4 Varhaisnuorisotyön keskeiset työmuodot

Varhaisnuorisotyön työmuotoja ovat pääosin leirit, kerhot sekä erilainen retki- ja ilta-päivätoiminta. Ne ovat seurakunnittain hyvin samankaltaisia, mutta niiden toteutus ja sisällöt voivat vaihdella paikkakuntaakohtaisesti. Myös erilaiset teema- ja juhlavuodet vaikuttavat esimerkiksi leirien sisältöihin jonkin verran. Pääajatus kaikessa toiminnassa on kuitenkin olla läsnä lasten ja nuorten elämässä, luoda turvallinen ympäristö hengelliselle kasvuille ja tarjota sellaisia kokemuksia ja elämyksiä, joita he eivät välttämättä kotoon tai muussa kasvuympäristössään pääse kokemaan. Tärkeää on myös kodin ja koulun kanssa tehtävä yhteistyö. (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2010.)

Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa nuoriso- ja varhaisnuorisotyö ovat suuressa roolissa. Erilainen kerho- ja leiritoiminta tavoittaa vuosittain useita tuhansia lapsia ja nuoria ja niiden merkitys yhteiskunnallisten järjestöjen rinnalla on suuri. Esimerkiksi vuonna 2009 seurakuntien varhaisnuorten kerho- ym. toiminta tavoitti 207 280 lasta sekä leiritoiminta 61 755 lasta. Nuorisotyön toiminnoissa mukana on ollut 146 928 nuorta ja isosena vuonna 2009 toimi 17 401 vapaaehtoista nuorta. (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2009.) Ottaen huomioon, että vuoden 2008 alussa Suomessa oli noin 938 401 5–19-vuotiasta lasta ja nuorta (Allianssi 2008.), on toimintaan osallistuneiden määrä huomattava.

Seurakuntien säännöllistä toimintaa ovat yleensä erilaiset kerhot sekä nuorten kahvilat, sekä illat. Niissä lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus tavata nuorisotyöntekijöitä sekä

muita turvallisia aikuisia. Tämänkaltaisen toiminnan lisäksi seurakuntien varhaisnuorisotyöhön kuuluu muun muassa erilaiset urheilu- ja konserttitapahtumat, kymppisynttärät sekä Raamattu- ja virsivisat. Koulujen kanssa yhteistyötä tehdään esimerkiksi päihdekasvatuksen puolella sekä 7.-luokkalaisten ryhmäyttämispäivissä (Jansa 2010, 272–273.) Yksi suosituimmista työmuodoista on kuitenkin leiri, josta kerromme seuraavassa luvussa lisää.

5 LEIRITOIMINTA

5.1 Yleistä leiritoiminnasta

Leiritoiminta varhaisnuorisotyössä on sisällöltään rikas työmuoto sen lukuisien toteutusmahdollisuuksien myötä. Vuonna 2009 seurakunnat järjestivät 7–14-vuotiaille yhteensä 2246 leiriä, joille osallistui 61755 lasta ja nuorta. (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2010.) Perinteinen leiritoiminta käsittää luonnonläheisen, erähenkisyyteen ja omatoimisuuteen kasvattavan telttailun. Kouluviikot sekä seurakuntien rakennuttamat leirikeskukset ovat muuttaneet paljon perinteistä leirityöskentelyä. Leirikeskusten myötä on mahdollista pitää leirejä viikonloppuisin sekä niin sanottuina pitkinä viikonloppuina koulujen lomien aikaan. Uudenlaiset olosuhteet ovat muuttaneet leirielämää niin, että nykyään voidaan leirejä pitää mukavuuksien kera vuodenajasta riippumatta. Erähenkisillä leireillä on edelleen oma asemansa varhaisnuorten toiminnassa. Varhaisnuorisotyön leiritoiminta voidaan nykyään määritellä ”varhaisnuorten toiminnaksi, joka tapahtuu yhdenmukaisen ohjauksen ja valvonnan alaisena ulko- tai sisätiloissa ja jossa tietoisesti pyritään kokonaisvaltaiseen kasvatustapahtumaan.” (Lahti 1983, 103–104.) Kristillisen ihmiskäsityksen mukaan ihmisen olemukseen kuuluu elää suhteessa. Perussuhteita ovat suhde Jumalaan, itseen, toiseen ihmiseen sekä muuhun luomakuntaan. Ihmisen hengellistä kasvua ei tällöin käsitetä vain kristinuskon perusopetusten oppimiseksi. Kaikki se, mikä on lapselle merkityksellistä näissä perussuhteissa, on hänen kristillisen kasvunsa tukemista. Esimerkiksi leirin uintihetki voi aikuisen silmissä näyttää vain viihdyttävältä puuhastelulta, joka ei ole oleellinen ajatellen lapsen kristillistä kasvua. Lapselle uintihetkellä taas voi olla merkitystä muun muassa oman kehon kokemusten tai toisten lasten kanssa koetun touhuamisen ilon kannalta. Silloin voi myös aistia luonnon kauneutta ja Jumalan läsnäoloa. (Vappula 2010.)

Leirin kasvatuksellinen merkitys tuodaan voimakkaasti esille, koska leiri on varhaisnuorelle elämisen pienoismalli. Leirin ohjelma on varhaisnuoren työtä. Syöminen, nukkuminen ja kaikki muu toiminta on samaa kuin normaalissakin elämässä, mutta leiriolosuhteissa toteutettuna ja kodin ulkopuolella. Kerhotoimintaan verrattuna leiri antaa mahdollisuuden pitkäkestoiseen yhdessäoloon, joka puolestaan avaa mahdollisuuden sosiaaliseen kasvamiseen. Ilman ohjausta ei sosiaalista kasvua tapahdu, joten leirin joh-

don on tunnettava vastuunsa ja velvollisuutensa tässä kasvatuksessa. (Lahti 1983, 103–104.) Aikuinen on aina malli lapselle ja lapsi vertailee aikuisen toimintaa ja ratkaisuja omiinsa. Leirillä on aikaa tähän mallioppimiseen. Lapsi tarvitsee turvallisuutta kehittyäkseen ja leirin moraali syntyy käytännön tilanteissa. Se ilmenee tehtävien jakamisena, arvostamisena, tasapuolisuutena, oikeudenmukaisuutena ja rehellisyytenä. Jos leirin ilmapiiri ei ole hyväksyvä ja tasapuolinen, se aiheuttaa helposti ristiriitatilanteita sekä leirin sääntöjen rikkomista. Leirielämässä kaikki on vaikutuksessa kaikkeen ja pieneltä vaikuttavat asiat voivat helposti vaikuttaa koko leirin toteuttamiseen ja onnistumiseen. (Ketola 2002, 54.) Kristillisillä leireillä ja kerhoissa oleellista ei ole vain hartaudet tai hengelliset laulut, vaan kaikki lapsen kehitysvaiheeseen liittyvä puuhastelu ja toiminta, joka on hänelle hänen itsensä ja muiden suhteidensa kannalta merkityksellistä. Aikuisien on tärkeää muistaa, että myös hiljentyminen, hartaudet ja hengellinen ihmettely ovat lapselle yhtä luontevia kuin muukin toiminta. (Vappula 2010.)

Leiritoiminnan kehittämiseksi ja edelleen monipuolistamiseksi on tärkeää tietää miten leiri on mennyt. Sitä varten ohjaajien on hyvä kerätä palautetta leirin jälkeen. Tämä antaa tärkeitä eväitä seuraavan leirin järjestämistä ajatellen, mutta myös leiriläisille tunteen siitä, että heidän mielipiteillään ja leirille osallistumisellaan on merkitystä. Palautteen voi pyytää kirjallisesti tai suullisesti. Parasta materiaalia seuraavaa leiriä ajatellen on niin positiivinen kuin kriittinenkin palaute. (Kinanen 1997, 212.)

5.2 Leirisuunnittelun aloittaminen

Leirisuunnittelun lähtökohtana on kysymys, miksi pidämme juuri tämän leirin? Leiriä ei tule järjestää vain sen takia, että niitä aina on järjestetty, vaan jokaisen erillisen leirin tulisi palvella osallistujia omana kokonaisuutenaan. Leirille on tärkeää löytää ”punainen lanka”, jonka avulla sen sisältöä ja ohjelmaa voidaan suunnitella yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. (Kinanen 1997, 206–207.) Seuraava kysymys kuuluu, mitkä ovat leiriin käytettävien resurssien määrät. Seurakuntien budjettiin kirjataan leirityöhön käytettävien rahojen määrä. Leirityön tulee kuitenkin olla pitkäjänteistä ja leirien taloussuunnittelun tulee myös kulkea vuoden tai kaksi ennakkoon. Esimerkiksi tulevien leirien tarkkaa osallistujamäärää tai kustannustasoa ei voida tietää, joten rohkealla ennakkoinnilla annetaan leiritoiminnalle tarvittavat budjettikehykset. (Ketola 2002, 227.) Lisäksi on syytä

miettiä tarkkaan, miten paljon leirille osallistuva joutuu maksamaan leiristä. Vaarana on se, että esimerkiksi taloudellisesti tiukkoina aikoina leirimaksut ovat suuria, jolloin leirille voivat osallistua vain ne, joiden perheellä on varaa maksaa leirimaksu. (Kinanen 1997, 206–207.) Jotta raha ei muodostuisi esteeksi leirille pääsemisen kannalta, voi taloudellisesti vaikeassa tilanteessa oleville perheille tarjota ns. vapaapaikkoja eli vapautumista leirimaksusta. Mahdollisuudesta leirimaksusta vapautumiseen voi hienovaraisesti ilmoittaa leirimainoksessa, jotta sitä tarvitsevat voivat tiedustella lisää leirin järjestäjiltä. (Ketola 2002, 224.)

Työntekijöiden enimmäismäärää ei ole seurakuntien toiminnassa määritelty, mutta vähimmäismäärästä on piispainkokouksessa annettu suositus.

Joitakin leiritoimintoja varten on olemassa suuntaa-antavia suosituksia työvoiman tarpeesta suhteessa osallistujien määrään. Rippikoulun työntekijöiden määrään on otettu kantaa Piispainkokouksen hyväksymässä rippikoulusuunnitelmassa *Elämä-usko-rukous*. Siinä suositellaan, että jokaisesta alkavaa kymmentä nuorta kohden rippikoulussa on kokoaikaisesti läsnä vähintään yksi työntekijä ja että heidän lisäksi rippikoulussa on vartuneempia nuoria isosina. (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2006.)

Näitä piispainkokouksessa hyväksytyjä ohjeita noudatetaan myös varhaisnuorten leirillä. On tärkeää, että leireillä on tarpeeksi vastuullisia ja pätevän koulutuksen saaneita työntekijöitä, jotta voidaan taata leirin turvallisuus. Yksi työntekijöistä on myös leirin turvallisuusvastaava ja tämän henkilön on oltava seurakunnan viranhaltija. (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2006.)

Seurakuntien leiritoiminta järjestetään yleensä jollekin tietylle ryhmälle, mutta yleisin jaottelu leiritoiminnassa on kuitenkin ikäryhmittäin. On selvää, ettei yhteinen leiri esimerkiksi 7-vuotiaille sekä 13-vuotiaille palvele leirin tarkoitusta, joka on antaa kokemuksia ja elämyksiä osallistujille. Näin suuren ikähaarukan lapset ovat kehityksessään niin eri vaiheissa, että heidän mielenkiinnon kohteensa eivät ole samat. Kun leirin kohderyhmä on päätetty, on aloitettava sen markkinointi. Leirien markkinoinnissa yhteistyö koulun kanssa on ensisijaisen tärkeää, sillä koulujen kautta voidaan tavoittaa koko leirin ikäryhmä yhdellä kertaa. (Kinanen 1997, 207.) Leirimainonta, itse mainos ja sen suunnittelu ovat tärkeä osa leirin onnistumisen kannalta. Kolme tärkeintä tehtävää leiristä tiedottamisessa ovat luoda positiivinen ja realistinen kuva sen teemasta, herättää halu

lähteä leirille sekä muodostaa leirin taustalla toimivasta järjestöstä positiivinen mielikuva. (Ketola 2002, 236.)

5.3 Tyttöleirit

Tiettyssä ikävaiheessa tytöt haluavat olla keskenään ja tehdä asioita, jotka tukevat heidän naiseuttaan ja naiseksi kasvamistaan. (Ketola 2002, 44.) Tyttöleirit jaetaan yleensä kahteen ryhmään, 7–10-vuotiaiden ja 11–14-vuotiaiden. Ikäryhmäjako on perusteltu tyttöjen kehitysvaiheilla. Jos leiri järjestettäisiin koko varhaisnuorten ikäryhmän tytöille, se ei palvelisi tarkoitustaan. Leirin ohjelma riippuu leiriläisten iästä, koosta sekä leiripaikasta. Poika- ja tyttöleirien ohjelmien ei tarvitse välttämättä poiketa toisistaan. (Lahti 1983, 105.)

Leirin ohjaajilta edellytetään leiriläisten elämänpiirin sekä yleisesti tyttöjen psykologian peruskysymysten tuntemista. Käytettävissä olevat tilat sekä ohjaajaresurssit määrittävät tyttöleirin koon. Noin 20 leiriläisen leirillä, ohjaajalla on mahdollisuus kohdata jokainen leiriläinen henkilökohtaisesti ja leiristä muodostuu ”suurperhe”, jossa jokainen tuntee yhteenkuuluvuutta ja tulee kohdatuksi. (Lahti 1983, 105.)

5.4 Voimaannuttaminen ja sosiokulttuurinen innostaminen menetelminä leirillä

Voimaantuminen on käsite, jolla tarkoitetaan sisäistä voimantunnetta sekä sen kehittämistä ja tutkiskelua. Sisäinen voimantunne on omia voimavaroja sekä vastuullista luovuutta vapauttavaa tunnetta ja sen saavuttaneet ihmiset heijastavat ympärilleen positiivisia ja myönteisiä tunteita. Nämä tunteet ovat yhteydessä hyväksyvään sekä luottamukselliseen ilmapiiriin sekä arvostuksen kokemiseen. Voimaantumisen keskeiset ajatukset on jaettu seitsemään kategoriaan: vapaus, vastuu, arvostus, luottamus, konteksti, ilmapiiri sekä myönteisyys. Nämä kategoriat ovat läheisesti toisiinsa kytkeytyneitä sekä tärkeässä merkityssuhteessa keskenään. Jos yhdessäkään näistä kategorioissa on puutteita, se voi heikentää tai jopa estää voimaantumisprosessin etenemisen ja ylläpitämisen. Ihanteellisessa tilanteessa kaikki sisäisen voimantunteen kategoriat tukevat ihmisen voimavarojen kasvua. (Siitonen 1999.) Sosiokulttuurista innostamista määriteltäessä

kaikkien ajatusten ytimenä on se, että innostaminen on keino elävöittää ihmisen herkimisen ja itsetoteutuksen prosessia. Näin lisätään ihmisen tietoisuutta, organisoidaan toimintaa ja saadaan ihmiset liikkumaan ja toimimaan. Innostamisen ensimmäinen tavoite onkin ”herättää elämää” siellä, missä sitä ei ole; on kyseessä sitten fyysisen toiminnan tai ajatuskulun herättely. Toisena tavoitteena on tukea ja saada liikkeelle niitä kykyjä, jotka ovat jo olemassa, vaikka ne olisivatkin vielä heikossa tai tiedostamattomassa asemassa. (Kurki 2000, 19, 23.)

Ihmisellä on tarve ja oikeus tulla kuulluksi omana itsenään. Tänä päivänä korostetaan paljon yksilön omien voimavarojen etsimistä ja käyttämistä. Esimerkiksi seurakunnissa tehtävässä nuorisotyössä nuorten oma panos sekä osallisuus ovat entistä suuremmassa roolissa ja heitä kannustetaan ottamaan kantaa ja vaikuttamaan asioihin. Tästä hyvänä esimerkkinä on kirkkovaalien äänestysikärajan laskeminen 16 vuoteen. Sen lisäksi monissa tapahtumissa sekä nuorten illoissa nuoret vastaavat usein ainakin osittain ohjelman suunnittelusta sekä toteutuksesta. Voimaantuminen sekä sosiokulttuurinen innostaminen ovat menetelmiä, joiden avulla etsitään kunkin omia voimavaroja sekä miten niitä voidaan käyttää hyväksi yhteisössä.

Sisäisen voimantunteen saavuttanut ihminen haluaa yrittää parhaansa sekä ottaa vastuuta yhteisön toisten jäsenten hyvinvoinnista käyttämällä rohkeasti ja luottavaisesti toimintavapauttansa. Koettu vapaus tukee vastuun ottamista ja ne molemmat ovat yhteydessä yhteisön turvalliseksi koettuun ilmapiiriin. Siinä arvostuksen, kunnioituksen ja luottamuksen kokemisen seurauksena, ihminen uskaltautuu ennakkoluulottomasti luoviin ratkaisuihin todellisen vastuun mukaisesti. Sisäisen voimantunteen saavuttamisessa erityisesti vapaus ja itsenäisyyden kokeminen, ovat alusta alkaen keskeisessä asemassa. Myös toimintaympäristöön liittyvillä kokemuksilla ja näkemyksillä on keskeinen asema voimaantumisprosessin alkuvaiheesta alkaen, mutta erityisesti sen ylläpitämisessä ja vahvistamisessa. (Siitonen 1999.) Samoja periaatteita on myös sosiokulttuurisessa innostamisessa. Perusedellytyksenä sen onnistumiselle on aidon yhteisön rakentuminen. Toiminta tapahtuu yhdessä niiden samojen ihmisten kanssa, jotka jakavat yhteisen tietoisuuden, unelmat sekä tavoitteet paremmasta arjesta. Aito yhteisö on sellainen, jossa sosiaalinen toiminta on yhteisten intressien sekä arvojen ohjaamaa. Samalla kertaa yksilöllisten persoonien joukko sekä jokaisen osallistujan omat kokemukset ja tunteet jakavat yhteiset intressit. (Kurki 2000, 130.)

Käytämme leirillämme voimaantumiseen sekä sosiokulttuuriseen innostamiseen perustuvia menetelmiä ja työmalleja. Suunnittelemme ohjelman niin, että leirille osallistuvat tytöt voivat käyttää omia voimavarojaan ja hyviä ominaisuuksiaan sen toteuttamisessa. Leiriolosuhteissa näiden menetelmien käyttäminen on luontevaa, sillä leirille kerääntyvät tiivis yhteisö, jossa toisiin on helppo tutustua. Leirille osallistuvat ihmiset ovat myös yksilöitä, joilla jokaisella on erilaisia ominaisuuksia ja vahvuuksia. Leirin monipuolinen ohjelma ja erilaiset toiminnot tarjoavat mahdollisuuksia testata omaa osaamistaan ja se antaa mahdollisuuden myös löytää itsestään uusia puolia ja kykyjä. Erilaisissa ryhmätilanteissa jokainen pääsee myös osallistumaan tekemiseen, sillä eri tehtävissä tarvitaan erilaisia taitoja. Tarkemmin voimaantumisen ja sosiokulttuurisen innostamisen perusteiden soveltamisesta leirillä kerromme tuotannon suunnittelua sekä raportointia käsittelevissä luvuissa.

6 OPINNÄYTETYÖPRODUKTION SYNTY

Tuotekehittely eli produktio on kertaluontoinen ja yleensä melko lyhytkestoinen prosessi, jonka tarkoituksena on tuottaa jokin tuotos tai palvelu jollekin tietylle ryhmälle tai yhteisölle. Siihen kuuluu tuotteen tai palvelun suunnittelu- ja valmistusprosessi, tuotteen kokeilu ja toteutus, arviointi sekä mahdollinen markkinointi. Produktio voi olla myös toiminnallinen kokonaisuus, joka on suunnittelun jälkeen mahdollista siirtää erilaisiin toimintaympäristöihin. Tuotekehittelyyn painottuva opinnäytetyö muodostuu varsinaisesta tuotoksesta, ja siihen liittyvästä kirjallisesta raportista. Sen toteuttamisessa noudatetaan jatkuvan dokumentoinnin periaatetta: työnteosta on hyvä pitää oppimispäiväkirjaa koko ajan. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 33.) Opinnäytetyön raportin juoni etenee sen mukaan, millainen työprosessi on ollut. Siitä selviää, kuinka työhön on löydetty aihe ja tekemisen kohde, millaisia opinnäytetyössä ratkotut kysymykset ovat sekä millaisin keinoin niihin on etsitty vastauksia. Raportissa selvitetään myös, mitä valintoja ja ratkaisuja on tehty, jotta produkti on saatu aikaan. (Airaksinen & Vilkkä 2004, 82.)

6.1 Mistä lähdettiin liikkeelle?

Ensimmäisen kerran aloimme miettiä opinnäytetyötä vakavasti syksyllä 2008, kun MTV3:n uutisissa (MTV3 2008) oli juttu kyselystä, jonka mukaan valtaosa tytöistä haluaisi muuttaa jotain omassa ulkonäössään. Kysely oli nuorille tytöille suunnatun Demi-lehden tekemä verkkokysely. Tämä uutinen herätti mielenkiintomme, ja siitä ajatus opinnäytetyöhöme syntyi. Tyttöjen ulkonäköpaineet ja niistä aiheutuva heikko itsetunto ovat olleet kantava teema läpi opinnäytetyöprojektin. Aiheen käsittely sekä käytännön toteuttaminen ovat kuitenkin vaihdelleet opinnäytetyöprosessin aikana, milloin meistä johtuvista ja milloin meistä riippumattomista syistä. Lopullisen muotonsa työme sai keväällä 2010, kun keskustelimme siitä erään opettajan kanssa. Hän totesi, että meillä olisi vielä mahdollista ja aikaa järjestää jokin produktio.

Maaliskuun lopulla 25.3.2010 otimme yhteyttä Pieksämäen seurakunnan nuorisotyöntekijä Leila Raatikaiseen. Tiedustelimme, olisiko seurakunnalla tarjota meille jotain produktiotamme varten ja olisiko heillä kiinnostusta lähteä yhteistyöhön meidän kanssam-

me. Aluksi ajattelimme järjestää tyttöjen iltoja, mutta yhteistyötahomme antoi vinkkiä, että vastaavanlaiset illat eivät ole oikein toimineet. Leila Raatikainen ohjasi meidät ottamaan yhteyttä varhaisnuorisotyöntekijä Sari Virtaseen, joka tarjosi meille syksyllä järjestettävää leiriä 5–7- luokkalaisille tytöille. Otimme haasteen vastaan ja toukokuun lopussa tapasimme Virtasen kanssa.

6.2 Produktion tavoitteet

Tavoitteenamme on järjestää leiri, jossa ohjelma ja sisältö koostuvat erilaisista tyttöjen kasvua ja kehitystä tukevista elementeistä. Produktiomme toteutusmenetelmäksi valitsimme leirityön, sillä se omaa pitkät ja vahvat perinteet seurakunnan varhaisnuorisotyössä. Leiri on monipuolinen ja erilaisiin tilanteisiin hyvin muokattava tapahtuma, joten sen sisällön rakentaminen omiin tarpeisiin on helppoa. Ohjelman suunnittelussa käytämme tyttöjen maailmasta ja elämästä nousevia teemoja, joita mekin tulevana kirkon työntekijöinä tulemme seuraamaan läheltä. Tahdomme herätellä leirin aikana tyttöjä huomaamaan omia sisäisiä ja ulkoisia vahvuuksiaan ja hyviä ominaisuuksiaan, jotka tämän päivän maailmassa jäävät helposti vääristyneiden ihanteiden alle. Tässä käytämme apuna erilaisia voimauttavia sekä innostavia menetelmiä, joiden avulla voimme tarjota tytöille työkaluja omien vahvuuksiensa löytämiseen ja kehittämiseen. Leirille haluamme rakentaa rohkaisevan ja kannustavan ilmapiirin, jossa jokaisella on mahdollisuus olla omana itsenään ja tuoda rohkeasti omia ajatuksiaan esille. Tätä olemme tukemassa erilaisten leikkien ja ryhmätoimintojen, mutta myös yksilöllisten suoritusten, esimerkiksi askartelun, tiimoilla.

Professori Lea Pulkkinen esittelemä ajatus siitä, että seurakunnan varhaisnuorisotyö ei aina kohtaa nykylasten maailmaa, oli yksi ajatuksiamme ohjaava tekijä. Pulkkinen mukaan seurakuntien olisi syytä vakavasti pohtia rippikouluiän alentamista varhaisnuoruuteen, koska tässä ikävaiheessa lapsi alkaa etsiä perustaa omalle arvomaailmalleen. Nykyisin liian monille varhaisnuorille on tässä kehitysvaiheessa tarjolla vain viihteen ja kadun vaihtoehdot. (Pulkkinen 2003.) Tähän nojaten haluamme tehdä perinteisen lastenleirin sijaan tapahtuman, johon otamme elementtejä myös nuorten leireistä. Vaikka leiriläiset ovat vielä lapsia, he kuitenkin jo miettivät nuoruuteen ja aikuisuuteen liittyviä kysymyksiä ja leirillä tarjoamme heille mahdollisuuden näiden kysymysten pohtimi-

seen. Leiriläisistä muodostuu viikonlopun ajaksi ”vertaistukiryhmä”, jonka kesken he voivat pohtia ja jakaa ajatuksiaan käsitellyistä aiheista. Produktion tavoitteiden toteuttamista arvioimme leirille osallistuneiden palautteen pohjalta.

Tavoitteenamme on myös syventää omaa ammatillista identiteettiämme, etenkin kirkon työntekijän näkökulmasta. Tulevaisuutta ajatellen on hyvä, että meillä on perustaidot ja -tiedot erilaisten toimintojen organisoinnista ja suunnittelusta ja työmme aikana leiri-suunnittelu on yksi oiva oppimisen paikka. Sen aikana opimme tarkastelemaan työtä työntekijän näkökulmasta ja joudumme kantamaan vastuuta eri tavalla ja eri asioista, kuin esimerkiksi isosina toimiessamme. Myös yhteistyötaitojen kehittyminen on yksi tavoitteistamme. Tulevaisuudessa tulemme tekemään yhteistyötä niin oman työyhteisön ihmisten kanssa, mutta esimerkiksi myös naapuriseurakuntien työntekijöiden kanssa. Haluamme sen lisäksi rakentaa kokonaisuuden, josta voimme ammentaa tulevaisuudessa aineksia omaan työhön. Leirityössä erilaiset työskentelyt ja askartelut ovat tärkeässä osassa, vaikka niiden merkitys unohtuu usein. Uusien ideoiden keksiminen ja jakaminen ovat tärkeitä tässä työssä ja työssämme haluamme antaa vinkkejä ja ideoita niin omaan kuin muidenkin työhön. Kestävä kehitys ja sen myötä myös ideoiden kierrätys on tärkeää, sillä itsekkin olemme käyttäneet ja lainanneet työskentelyideoita muilta. Näin ollen tahdomme olla myös mukana tässä ketjussa.

6.3 Leirin järjestelyt

Tapasimme Sari Virtasen kanssa 10.5.2010 ja vaihdoimme ajatuksia leiristä ja miten jatkamme työtä. Ikäryhmäksi suunnittelimme 6.-7.-luokkalaiset, sillä tämän ikäryhmän lapset ovat usein ”unohdetussa vaiheessa”: he eivät ole enää lapsia, jotka mielellään osallistuvat kerhoihin ja leiritoimintaan, mutta eivät teini-ikäisiä rippikoululaisia, jotka ovat jo pikkuhiljaa siirtymässä nuoruusikään. He ovat kuitenkin herkässä kehitysvaiheessa, jossa erilaiset roolimallit korostuvat. Toisinaan näitä roolimalleja on tarjolla niukasti ja esimerkiksi yhteiskunnan ja median antamat kuvat aikuisuudesta ovat vääristyneitä. Tästä syystä kyseinen ikäryhmä olisi työmme kannalta sopiva. Tapaamisessa teimme myös työnjakoa leiriproduktiomme etenemistä varten. Sovimme, että me otamme vastuun leirin suunnittelusta sekä mainonnasta. Koimme tämän tärkeäksi, sillä opinäytetyötämme ja ammatillista kasvuamme ajatellen on tärkeää tietää, mitkä ovat leiri-

suunnittelun periaatteet ja mitä erilaisia työvaiheita leirin järjestämisessä on. Leiri tul-taisiin pitämään Nuuvinniemen leirikeskuksessa, mihin kävimme tutustumassa 21.5.2010. Saatuamme yleiskuvan käytössä olevista tiloista ja pihapiiristä, saatoimme suunnitella ohjelmaa paremmin.

Kesän aikana leirisuunnittelumme ei edennyt aktiivisesti juuri lainkaan, vaan keski-tyimme työmme teorian kasaamiseen sekä yksittäisten leiriä koskevien ideoiden ylöskir-jaamiseen. Syksyllä palatessamme takaisin Pieksämäelle, suunnittelu jatkui tehok-kaammin. Seurakunnassa tapahtuneiden työntekijämuutosten takia yhteistyöohjaajam-me oli vaihtunut ja 24.8.2010 tapasimme varhaisnuorisotyön puolelle siirtyneen Leila Raatikaisen, joka oli lähdössä kanssamme leirille. Tapaamisessa esittelimme leirin oh-jelmaa ja tekemiämme mainoksia. Pohdimme laittaisimmeko leiristä erillistä mainosta lehtiin, mutta se olisi ollut liian hintavaa. Sovimme, että mainos laitettaisiin samoihin paikkoihin kuin seurakunnan varhaisnuorisotyön muutkin ilmoitukset. Näitä paikkoja ovat seurakunnan kerhotilat, koulun ilmoitustaulut sekä kouluissa jaettavat ilmoitusleh-tiset, joissa kerrotaan seurakunnan varhaisnuorisotyön tulevista tapahtumista. Pohties-samme mainostusta, keskustelimme myös leirin ikäryhmästä, joka oli Raatikaisen mie-lestä haastava. Olimme miettineet kohderyhmäksi 6.–7.-luokkalaisia tyttöjä, mutta hä-nen kokemuksensa mukaan ikäryhmä tulisi olemaan ongelmallinen. Vaikka ikäeroa kyseiseen ryhmään kuuluvilla tytöillä ei ole kuin vuosi, on ylä- ja ala-asteen välinen kuilu suuri. Näiden kouluasteiden väliset ”kulttuurierot” voivat olla isoja ja näin ol-len 6.-luokkalaiset ja 7.-luokkalaiset eivät välttämättä tulisi keskenään toimeen. Koska meillä ei itsellämme ole kokemusta kuinka kyseisen ikäluokan tytöt tulisivat toimeen, päätimme luottaa asiantuntijan sanaan. Tästä syystä muutimme ikäryhmää 5.–6.-luokkalaisiksi, mikä kuitenkin vielä palveli suunnitelmiamme, emmekä joutuneet otta-maan riskiä, että leirillemme ei osallistuisi ketään.

Teimme leiristä mainoksen (liite 1), joka laitettiin syyskuun alussa Pieksämäen paikal-lislehdessä julkaistavalle seurakunnan omalle ilmoituspalstalle. Toimitimme valmiin mainoksen painettavaksi myös ilmoituslehtisiin sekä kerhotilojen seinille. Leirimainok-sessa kerroimme leirin perustiedot, paikan ja hinnan sekä kuinka leirille voisi ilmoittau-tua. Ilmoittautuminen tapahtui 6.–10.9.2010 välisenä aikana soittamalla kirkkoherran virastoon. Emme itse asettaneet rajaa leiriläisten määrälle, mutta seurakunnan turvalli-suusmääräysten ja majoitustilojen puolesta enimmäisosallistujaluku oli 25. Mielessäm-

me olimme kuitenkin ajatelleet, että alle 20 osallistujaa olisi sopiva määrä. Seuraavan palaverin leirin tiimoilta pidimme 13.9.2010, jolloin saimmekin tietää osallistujamäärän. Leirille oli tähän mennessä ilmoittautunut 16 tyttöä, mutta mahdollista oli, että joukosta muutama peruisi tai tulisi vielä mukaan. Joka tapauksessa lukumäärä oli hyvä, sillä näin ollen meillä olisi mahdollisuus tutustua jokaiseen leiriläiseen paremmin ja antaa heille enemmän huomiota myös yksilöllisesti. Leirikirjeet (liite 2) kävimme tulostamassa ja postittamassa kirkkoherranvirastossa 14.9.2010. Koska halusimme myös tietää, minkälaisilla ajatuksilla ja mietteillä tytöt olivat osallistumassa leirille, liitimme kirjeen mukaan myös pienen ennakkokyselyn. (liite 3)

Mainokset ja leirikirjeet saimme tulostaa kirkkoherran virastolla, eikä niistä siis ei koinut meille kuluja. Myös leiriä ja sen ohjelmaa varten saimme tarvittavat materiaalit seurakunnalta. Kävimme palavereissa läpi mitä tarvikkeita leirillä tulisimme tarvitsemaan ja teimme niistä listan työntekijöille. He hoitivat kaikki hankinnat esimerkiksi askarteluja sekä ulkoruokailua varten. Leirille tulisi meidän sekä kahden työntekijän lisäksi osallistumaan myös isosia. Heidänkään lukumääränsä suhteen emme olleet asettaneet toiveita tai rajoituksia, joten sovimme yhdessä seurakunnan työntekijöiden kanssa että leirille osallistuisi viisi isosta. Yleinen käytäntö on, että isosten lukumäärä suhteutetaan leiriläisten määrään ja ajatellen leiriläisten enimmäismäärää (25), oli viisi isosta sopiva määrä. Isosten valinnassa emme olleet mukana, sillä Pieksämäen seurakunnan nuoret eivät olleet meille tuttuja. Näin ollen leirille osallistuneista isosista päättivät seurakunnan työntekijät, sillä heillä olisi tarvittava tieto ja tuntemus omista nuoristaan. Täten he saattoivat valita mukaan produktioomme sopivat ja hieman erilaisessakin leiriohjelmassa mukana pysyvät tyttöisot.

7 LEIRIN TOTEUTUS

7.1 Perjantai

Lähdimme leirille Leila Raatikaisen kyydissä perjantaina puoli viiden aikaan. Isosten ja ohjaajien oli määrä olla Nuuvinniemen leirikeskuksessa viideltä, joten meidän oli hyvä olla paikalla hieman etukäteen. Saavuttuamme paikalle purimme autosta leiritarvikkeet ja hoidimme oman majoittumisemme. Jaoimme huoneet niin, että me menimme yhteiseen huoneeseen ja seurakunnan ohjaajat majoittuisivat eri käytävillä. Teimme näin turvallisuussyistä: jos yöllä sattuisi jotakin, olisi lasten lähellä välittömästi joku aikuinen. Sen lisäksi katsoimme tämän järjestelyn rauhoittavan yöaikaa ja pystyimme paremmin turvaamaan jokaiselle tarvittavan määrän lepoa. Olimme pyytäneet isosia ja ohjaajia saapumaan paikalle ennen leiriläisiä, jotta voisimme rauhassa esitellä itsemme ja käydä läpi ensimmäisen illan ohjelman ja vastualueet. Palaverimme jälkeen leiriläiset alkoivat saapua paikalle ja hieman ennen kuutta suurin osa olikin paikalla. Majoitimme leiriläiset kahden tai kolmen hengen ryhmissä huoneisiin, joissa he saivat rauhassa asettua aloilleen ja laittaa huoneen leirikuntoon. Loppujen lopuksi leiriläisiä tuli paikalle 15, sillä yksi oli perunut osallistumisensa. Kun jokainen oli löytänyt oman sänkynsä, aloitimme leirin ohjelman (liite 4). Niin kuin yleensäkin leirityössä, myös meidän leirimme ohjelma rakentui ruokailuaikojen mukaan. Olimme saaneet leiriaikataulun suunnittelun tueksi vanhan leiriohjelman, josta saatoimme varmistaa ruokailujen ajankohdat. On tärkeää että ruokailun ajankohdat ovat selkeästi määrätty, sillä sen helpottaa keittiöhenkilökunnan työtä. Myös riittävä lepo ja uni on taattava leirille osallistuville, sillä ohjelmallinen osuus kärsii väsyneistä osallistujista. Lepo on myös tärkeää lasten kehityksen ja kasvun takia, joten siitäkin syystä tahdoimme pitää kiinni kymmenen tunnin yörauhasta (22.00- 8.00). Muu aikataulu leirillä saattoikin sitten olla löyhempi ja joustava, sillä sen suunnittelussa on otettava huomioon muutosten mahdollisuus. Pakollisten ja huomioitavien aikataulujen jälkeen olimme kasanneet ohjelmaan erilaisia asioita; askartelua, ulkoilua, rastiratatyöskentelyä sekä hartautta. Ohjelman suunnitteluvaiheessa mietimme jokaista työskentelyä ja tapahtumaa leirillä ja sitä, miten saamme ne tukemaan työmme teoriaa ja tavoitteita.

Aluksi kävimme läpi leiri-infoa, johon kuului muun muassa säännöt sekä ketä leirillä oli. Esittelimme itsemme ja kerroimme, miksi olemme mukana leirillä sekä kerroimme miksi olimme valinneet aiheeksemme juuri tämän. Sen jälkeen pidimme alkuhartauden, jonka aikana jokainen leiriläinen sai koota itselleen rukoushelmet, jotka olimme suunnitelleet varta vasten tätä leiriä varten (liite 5). Rukoushelmiin olimme keränneet aineksia samoista aiheista, joita leirillä tulisimme käsittelemään, ja niitä oli tarkoitus käyttää hartauksissa leirin aikana. Helmet tulisivat tukemaan teemojen käsittelyä mukavalla ja tyttöjä kiinnostavalla tavalla. Usein kuunteleminen ja hiljaa oleminen voivat olla vaikeita asioita ja sitä helpottaa se, kun voi samanaikaisesti näpertää jotakin käsissään. Tässä mielessä rukoushelmet ovat oivat keino virittää mielentila hartautta varten ja syventyä kuuntelemaan hiljaisuutta. Jokaisella helmellä on myös oma tarinansa ja rukouksensa ja niitä pohtiessa voidaan koota päivän aikana käytyjä teemoja ja ajatuksia. Helmiaskartelun ja hartauden jälkeen pidimme muutamia tutustumisleikkejä, joissa kävimme läpi osallistujien nimet sekä millä mielellä he olivat tulleet leirille. Sen lisäksi olimme varanneet jokaiselle leiriläiselle jonkin helpon kysymyksen, esimerkiksi lempiruoaista tai lemmikeistä. Leiriläisten viihtyvyyden sekä leiriporukan yhteenkuuluvuuden takia on tärkeää, että heti leirin alusta tutustutaan toisiin. On kuitenkin tärkeää ettei leikeissä vaadita huimia suorituksia, vaan jokainen saa olla omana itsenään ja kertoa itsestään haluamiaan ja neutraaleja asioita. Myöhemmin teimme myös nimipinssit sekä ovilaput huoneiden oviin. Iltapalan jälkeen nautimme isosten tekemästä iltaohjelmasta. Isokset olivat valmistaneet pieniä näytelmiä ja sketsejä sekä valinneet lauluja ja tutustumisleikkejä. Iltahjelman aikana tunnelma oli jo rento ja leikkien tiimellyksessä tutustuimme toisiimme paremmin. Mukavan ja osallistavan ohjelman jälkeen pidimme iltahartauden, jossa käsiteltiin minuutta ja minäkuvaa, joka saattaa joskus olla negatiivinen ja ikävä. Hartaudessa korostettiin jokaisesta löytyviä hyviä ominaisuuksia sekä sitä, että kukin meistä on Jumalan luoma ihme tässä maailmassa. Päätimme hartauden rukoukseen, jonka jälkeen menimme nukkumaan. Olimme aiemmin sanoneet isosille kertovamme tulevasta leiriohjelmasta tarkemmin seuraavana päivänä ja ohjaajienkin kanssa olimme saaneet sovittua tulevat leiripäivän kuviot. Jokainen siirtyikin aika pian omaan sänkyynsä nukkumaan ja odottamaan seuraavaa päivää.

7.2 Lauantai

Olemme jakaneet lauantain leiriraportoinnin kahteen kappaleeseen. Päivän ohjelma ja toiminnot jakautuivat selkeästi aamu- ja iltapäivään, joten on luontevaa että näille osioille omat kappaleensa. Teksti on myös helpommin luettavissa, kun se on jaettu kahteen osioon.

7.2.1 Aamupäivä

Lauantaina leiripäivä alkoi herätyksellä kello 8.15. Leiriläiset saapuivat omaan tahtiinsa aamupalalle ja jokainen hoiti aamuaskareitaan siinä sivussa. Yhteisesti aloitimme aamuhartaudella jonka jälkeen kerroimme ensimmäisestä työskentelyrupeamasta, rastirastasta (liite 6). Erilaisten leiri- ja työkokemusten perusteella halusimme sisällyttää leirin ohjelmaan rastirastatyöskentelyn. Se on leirityön lailla helposti muokattavissa oleva menetelmä ja sen sisällön suunnittelussa voidaan käyttää kaikenlaisia elementtejä ja ympäristöjä. Rastiratojen hyvä puoli on myös se, että niissä jokainen pääsee toimimaan omien kykyjensä ja halujensa mukaan ja esimerkiksi ryhmätilanteissa kunkin omat hyvät ominaisuudet pääsevät vuorollaan esiin. Kokemuksemme erilaisten ratojen pitämisestä ja suunnittelusta ovat positiivisia, joten senkin takia tämän työskentelymallin valinta leirillemme oli luonteva. Tätä leiriä varten suunnittelimme rastit niin, että käsitelimme niissä leirimme teemaa. Rasteja oli kuusi, ja jokainen niistä käsitteli yhtä tyttöjen elämän osa-alueita: itsetunto, media, kaverit, vastuu luonnosta, tulevaisuus sekä ulkonäkö. Työmme teoriapohjaa kirjoittaessamme olemme huomanneet kyseisten teemojen olevan yhä olennaisempia tämän päivän tyttöjen elämässä. Esimerkiksi media ja sen mukana tulevat ulkonäköoletukset sekä mielikuvat menestyvien ihmisten helposta elämästä, ovat yleistyneet myös tyttöjen arkipäiväisessä elämässä, vaikka nämä mielikuvat eivät todellisuudessa kohtaakaan realistisen ihmiskuvan kanssa. Tästä syystä tahdoimme panostaa rastityöskentelyssä näihin osa-alueisiin, jotta tytöt saisivat uusia ajatuksia ja näkökulmia asioiden käsittelyyn ja oppisivat löytämään itsestään hyviä ja kauniita piirteitä niin sisäisestä kuin ulkoisestakin olemuksestaan. Rastirataa suunnitellessamme sekä sitä ohjeistaessamme pidimme mielessä voimaantumisteorian pääkohtia sekä osallistamisen ja sosiokulttuurisen innostamisen periaatteita. Korostimme että jokaisella on oikeus sanoa oma mielipiteensä ja kaikkien ajatukset ovat yhtä tärkeitä. Rastien tehtäviin ja kysy-

myksiin ei ollut valmiita tai oikeita vastauksia, joten tytöt saivat miettiä itse mitä mieltä olivat kustakin aiheesta. Tavoitteena oli, että johdattelua vastauksiin ei olisi. Tämä tukee voimaantumisen ajatusta; sisäisen voimantunteen saavuttamisessa erityisesti vapaus ajatella ja kokea itsenäisyyttä ovat tärkeässä osassa. Rasteille olimme suunnitelleet erilaisia tehtäviä sekä keskusteluaiheita ja olimme tehneet jokaista pistettä varten kirjalliset ohjeet. Rastirata toteutettiin käytännössä niin, että osalla rasteista olimme joko me tai vaihtoehtoisesti joku isosista ottamassa leiriläisiä vastaan. Sen lisäksi jokaisen ryhmän mukana lähti yksi isonen. Näillä ohjauskeinoilla varmistimme sen, että millään rastilla tytöt eivät joutuisi toimimaan täysin yksin ja jos tilanne vaatisi, jompikumpi meistä tai joku isosista olisi valmiina ottamaan ohjat selkeästi käsiinsä ja tilanteen haltuunsa. Rasteja varten jaoin leiriläiset satunnaisesti kolmeen ryhmään, sillä halusimme välttää kavereiden päätymistä yhteen. Tällä tavalla toivoimme myös lisäävämmä mielipiteiden vaihtoa ja keskustelun vilkkautta, sillä sanavalmiita nämä leiriläiset tuntuivat olevan. Vaikka erilainen ja vieras ryhmäjako ensin aiheuttikin hämmennystä, rasteille lähdettiin kuitenkin hyvillä mielin.

Aamupäivällä kävimme läpi kolme rastia, jonka jälkeen pidimme lounastauon. Lounaan olimme suunnitelleet niin, että tekisimme sen trangiolla. Halusimme tarjota tytöille kokemuksen, jollaista he tuskin tulevat saamaan, ellei omien harrastusten puitteissa tule eteen vastaavanlaisia tilaisuuksia. Tarkoituksena oli myös antaa heille onnistumisen tunne uudessa ja haastavassa työssä, sillä kehuminen ja positiivisten asioiden sanominen lapsen ja nuoren onnistuessa, on tärkeää. Ne auttavat häntä muodostamaan tasapainoista kuvaa itsestään ja omista kyvyistään. Pienen ohjeistuksen ja keittovälineistöön tutustumisen jälkeen tytöt saivat muodostaa neljän hengen ruokaryhmät. Olimme valinneet ruoaksi jotain helppoa ja nopeaa ja pussipastat jaettuamme virittelimme kenttäkeittiömme saunan takamaastoon ja aloitimme lounaan valmistamisen. Tytöt huolehtivat itse ruoan valmistamisesta ja trangioiden puhdistamisesta, mutta polttimon sytyttämisen sekä polttonesteen lisäämisen hoiti joku ohjaajista. Puheen sorinasta sekä puuhaarukoiden vispaamisesta päätellen tytöt innostuivat kokkailusta ja kaikkien mahat saivat täytettyä. Lounaan jälkeen vietimme hetken hengähdystauon ja jatkoimme rastiradan kanssa.

Rastien jälkeen pidimme yhteisen purkuhetken, jossa kävimme läpi kaikki rastit ja ajatukset, joita ne olivat herättäneet. Tahdoimme pitää purun heti rastien jälkeen, jotta ajatukset ja tunnelmat työskentelystä olisivat vielä pinnassa. Johdimme keskustelua erilais-

ten kysymysten avulla, esimerkiksi ”mikä rasti oli mukavin?”. ”mikä rasti oli epämieluisin?” sekä ”mitä rastia et ymmärtänyt?”. Sen lisäksi tytöt saivat vapaasti kertoa ajatuksiaan ja mielteitään, joita työskentely oli herättänyt. Annoimme mahdollisuuden myös kysyä mieltä askarruttavista asioista joko ääneen tai kirjallisesti. Apukysymyksistä huolimatta keskustelua kuitenkaan ei syntynyt paljoa, mutta hyviä ajatuksia ja mielteitä nousi kuitenkin esiin. Erityisesti ulkonäköä ja tulevaisuutta käsitelleet rastit olivat herättäneet tytöillä paljon ajatuksia. Rastien purkamisen jälkeen tytöt ohjeistettiin seuraavan päivän jumalanpalveluksen saarnasta, mihin heidän toivottiin tekevän pienimuotoiset näytelmät, joiden aiheena olisi kuinka olla enkelinä toiselle. Infon jälkeen leiriläiset lähtivät ulos leikkimään ja askartelusta vastannut ohjaaja jäi sisälle laittamaan tilaa seuraavaa ohjelmaa varten.

7.2.2 Iltapäivä ja ilta

Askartelua varten olimme pyytäneet seurakuntaa varaamaan tyhjiä maito- ja mehutölkejä. Niistä tarkoituksemme oli tehdä kukkaroita (liite 7), jotka jokainen saisi koristella oman mielensä mukaan. Askarteluohjeen idea syntyi alkuvuodesta ja se on muokattu Internetistä löytyneestä ohjeesta. Koska yhtenä teemana rastiradassakin oli vastuu luonnosta, halusimme tehdä jonkinlaisen kierrätysaskartelun. Tämän lisäksi Pieksämäen seurakunta on helmikuussa 2010 saanut seurakuntien ympäristödiplomin ja sen toiminnasta pyritään tekemään yhä ekologisempaa. Työntekijät toivoivat leirille jotakin aiheeseen liittyvää toimintaa ja myös tästä syystä kierrätysaskartelu oli oiva valinta leirille. Ennen askartelun aloittamista keskustelimme leiriläisten kanssa kierrätyksestä ja ekologisuudesta sekä siitä, miten kuka tahansa voi omilla teoillaan säästää luontoa. Tämän lisäksi mietimme yhdessä, minkälaisia askarteluja kierrätystuotteista voidaan tehdä, jonka jälkeen esittelimme leirille valitsemamme vaihtoehdon. Askartelun ohjeistuksen aloitimme siten, että ensin teimme yhdessä kukkaroiden pohjan, jonka jälkeen tytöt koristelivat omansa lehdistä leikatuilla kuvilla. Emme halunneet määrätä tai antaa liikaa ohjeistusta koristeluun, vaan jokainen sai käyttää omaa luovuuttaan. Tytöt innostuivatkin koristelemaan omiaan persoonallisesti ja he kertoivat mielellään miksi olivat valinneet juuri tietyt kuvat ja koristelut töihinsä. Tämänkin askartelun aikana he pääsivät itse loistamaan ja tuomaan esille omia taitojaan ja kehujen ja ihailujen myötä he innostuivat panostamaan työhönsä entistä enemmän. Kukin teki omaa työtään rauhassa ja kaikki

aika käytettiin, mitä askarteluun oli varattu. Kun jokainen oli korjannut omat jälkensä ja Sali oli siivottu, söimme päivällistä.

Päivällisen jälkeen oli saunomisen aika. Tavoitteemme oli, että kaikki tytöt saunoisivat ja olimme varanneet saunaa varten erilaisia kasvonaamioita ynnä muita ”tyttöhörsöttimiä”. Nuorilla tytöillä on usein iso kynnys mennä saunaan muiden kuin perheenjäsentensä kanssa, mutta pienellä oheistoiminnalla kynnys madaltui selvästi. Tyttöillä oli myös mahdollisuus uida ja tämä oli myös hyvä houkutin lähteä kohti saunan lauteita. Kahden ohjaajan sekä suuren tyttöjoukon suunnatessa saunaan, jäivät loput tytöt sekä isokset sisälle. Emme tahtoneet pakottaa tyttöjä saunaan, mutta jokaisen tuli kuitenkin käydä pesulla illan aikana. Ne tytöt jotka jäivät taloon, kävivät suihkussa ja viettivät sen jälkeen leppoisasti aikaa askarteluja viimeistellen sekä isosten ja ohjaajien kanssa puuhastellen. Askartelujen viimeistelyn sekä saunomisen jälkeen ohjelmassa oli iltapala sekä tyttöjen ilta. Tahdoimme tehdä leiristä monipuolisen ja ajatuksia herättelevän ja sen takia päädyimme katsomaan illalla elokuvaa. Viritimme videotykin saliin ja katsoimme iltaohjelmassa Disneyn koko perheen elokuvan nimeltä Lumottu (Enchanted 2007). Elokuva on vauhdikas ja perinteistä poikkeava prinsessaseikkailu, jossa päähenkilönä on rohkea ja reipas prinsessa. Olimme katsoneet elokuvan etukäteen ja todenneet sen sopivan leirimme teemaan hyvin: tytöilläkin voi olla asennetta ja meininkiä elämässään, eikä heidän tarvitse aina olla vain hiljaisia ja huomaamattomia. Varasimme elokuvahetkeä varten hieman naposteltavaa ja vietimme yhdessä mukavan ja hauskan illan elokuvan parissa, jonka jälkeen hiljennyimme vielä yhdessä iltahartauteen. Hartaudessa käsiteltiin elokuvan teemaa ja puhuttiin tämän päivän rinsessoista, joilla on mahdollisuus olla kauniita, hyviä ja tärkeitä juuri omana itsenään. Hartauden jälkeen leiriläiset ja isokset suuntasivat nukkumaan ja me vaihdoimme kuulumiset ohjaajien kanssa. Sen jälkeen kävimme vielä kahdestaan läpi kulunutta että tulevaa päivää ja sovimme työnjaosta seuraavan päivän askareissa.

7.3 Sunnuntai

Sunnuntaina herätys ja aamutoimet menivät kutakuinkin samalla kaavalla kuin edellisenäkin päivänä. Aamupalan jälkeen jokainen pakkasi omat tavaransa ja huoneet siivottiin ohjeiden mukaan. Pakkaamisen jälkeen aloitimme leirijumalanpalveluksen, missä leirin

ohjelma tiivistyi saarnanäytelmiin. Tyttöjä oli edellisenä päivänä pyydetty tekemään pienet näytelmät, joissa aiheena oli lähimmäinen ja toisen auttaminen. Näytelmien teema oli olennainen leirimme kokonaisuutta ajatellen, sillä kristillisyyteen kuuluu olennaisesti myös yhteisöllisyys ja toisten auttaminen. Lähimmäisenrakkautta voi osoittaa toisille monella tavalla ja Kuinka olla enkelinä toiselle?- aiheesta tehdyt näytelmät olivat oiva esimerkki siitä. Tytöt olivat panostaneet näytelmien tekemiseen ja pienestä ramppikuumeesta huolimatta, kaikki suoriutuivat mallikkaasti esityksistä. Yleinen käytäntö on, ettei jumalanpalveluksissa tai muissa hartauden omaisissa tilaisuuksissa taputeta, mutta tällä kertaa teimme poikkeuksen. Näytelmät olivat hienoja ja selkeästi tytöille iso juttu, joten kannustus ja kehuminen aplodein olivat kohdallaan. Jumalanpalveluksen yhtenä osana oli myös, että jokainen kävi laittamassa saamansa paperista taitellun kukan vesimaljaan. Maljassa kukka aukesi ja sen sisältä paljastui Psalmista 139 jakeesta 14 pätkä: Sinä olet ihme. Kyseinen raamatunkohta oli toistunut leirimme aikana useissa otteissa ja jälleen kerran se tiivisti hyvin sen ajatuksen, jonka tahdoimme tytöille jakaa. Tytöt olivat mielissään ja ihmeissään kukkahartaudesta ja kaikkien ihmetykseksi he malttoivat olla hiljaa ja rauhassa koko hetken ajan.

Jumalanpalveluksen päätyttyä jaoimme palautelomakkeet, jotka leiriläiset ja isoset täyttivät. Olimme tehneet heille valmiit lomakkeet, sillä halusimme varmistaa palautteen saannin ja sen, että saisimme varmasti materiaalia työmme kirjallista osaa varten. Kävimme ennen lomakkeiden täyttämistä läpi kysymykset ja selvensimme niitä tytöille epäselvyyksien välttämiseksi. Tytöt täyttivät palautelomakkeet itsenäisesti ja rauhassa. Kun palautteet oli kirjoitettu, keräsimme paperit ja menimme vielä lattialle piiriin istumaan. Jaoimme jokaiselle paperin ja kynän ja selitimme leirin viimeisen ohjelmanumeron: vuorossa oli positiivisuuspaperin kirjoittaminen. Tarkoituksena oli, että jokainen kirjoittaa paperiin oman nimensä, jonka jälkeen ne laitettiin kiertämään ringissä. Jokainen kirjoitti papereihin jotain positiivista se omistajasta, jonka jälkeen paperit palautuivat takaisin omistajilleen. Tarkoituksena oli, että jokainen leiriläinen saisi mukaansa mukavan muiston itsestään. Olimme leirin aikana puhuneet paljon positiivisen palautteen saamisesta ja antamisesta, ja halusimme antaa yhden esimerkin miten se voi tapahtua. Aiemman kokemuksemme mukaan positiivisuuspapereiden kirjoittaminen on ollut mielekästä ja mukavaa ja vaikka ja siksi halusimme ottaa sen yhdeksi ohjelmanumeroksi leirille. Ennen papereiden kirjoittamista kävimme läpi säännöt. Ohjeistimme että paperiin sai kirjoittaa vain positiivisia asioita ja kommentteja. Korostimme myös sitä, että

vaikka kaikkia leirillä olijoita ei olisikaan tuntenut hyvin, saattoi paperiin kirjoittaa myös kehuja esimerkiksi ulkonäöstä, koruista tai vaatteista. Tärkeintä oli kuitenkin se, että jokaisen paperista löytyisi mukavia asioita, joita olisi kiva lukea leirin jälkeenkin. Kun paperit olivat kiertäneet ja niitä oli ihmetelty ja ihasteltu ääneen, söimme vielä yhdessä lounasta: Lounaan jälkeen leiriläiset lähtivät omaan tahtiin kotiinsa ja me jäimme isosten ja ohjaajien kanssa loppupalaveriin. Palaverissa kävimme läpi päälliset tunnelmat ja ajatukset leiristä ja kiitimme isosia ja ohjaajia yhteistyöstä. Sovimme myös työntekijöiden kanssa että he kirjoittaisivat meille vapaamuotoisen palautteen ja toimittaisivat sen meille sähköpostitse viikon sisällä. Palaverin jälkeen suuntasimme kohti kotia ja tyttöleiri Nuuvinniemessä oli saatu päätökseen

8 PRODUKTION ARVIOINTI

8.1 Leiriläisten ennakkoajatukset leiristä

Leirikirjeen yhteydessä postitimme leiriläisille ennakkokyselyt, sillä halusimme kartoittaa hieman ennakkotunnelmia sekä syitä, miksi tytöt lähtevät juuri tyttöleirille. Tytöt kirjoittivat mietteensä kotonaan ennen leiriä ja palauttivat nimettömänä täytetyn kyselyn leirille tullessaan. Onneksi olimme varanneet tyhjiä lomakkeita mukaan, sillä yksi leiriläinen oli unohtanut kyselyn kotiin ja näin ollen hän täytti kyselyn uudestaan leirillä. Ensimmäinen kysymys koski leirille lähtemiseen liittyviä tunnelmia ja ajatuksia jotka osoittautuivat kaikkien kohdalla positiivisiksi. Kaikki odottivat leirillä olevan kivaa, oppivansa uusia leikkejä ja saavansa olla kavereiden kanssa.

”good, hyvä, good, hyvä”

”Iloisella ja mukavalla ehkä vähän jännää”

”Hyvällä mielellä. Kiva lähteä, koska saa olla leirillä parhaan ystävän kanssa.”

Toisessa kysymyksessä kysyimme syitä, miksi lähteä juuri tyttöleirille. Yhdeksässä vastauksessa viidestätoista oli maininta siitä, että on ollut ennenkin leirillä ja siellä on ollut kivaa ja tästä syystä haluaa lähteä tälle leirille.

”koska leireillä on ollut hauskaa aiemmin, niin on varmaan nytkin. Kaverin kanssa on hauska olla leirillä ja leirit ovat hauskoja.”

”Olin viimekin vuonna tyttöleirillä ja siellä oli kivaa!”

Muita yleisiä syitä lähteä tyttöleirille oli, että kaveri pyysi mukaan sekä se, että leirillä ei ole poikia.

”kaverit houkutteli”

”Lähden tälle tyttöleirille mukaan, koska on kivaa olla tyttöjen kanssa ja pojat ei pääse kiusaamaan. :D”

8.2 Leiriläisten mielipide leiristä

Teimme leiriläisille palautetta varten kyselylomakkeen (liite 8), jossa kyselimme tyttöjen mielipidettä leiristä ja sen ohjelmasta sekä millaisia ajatuksia heille on tullut viikonlopun aikana leirillä käsittelemistämme aiheista. Leirille osallistui 15 tyttöä ja jokainen heistä täytti palautelomakkeen sunnuntaina leirin lopuksi. Yllätyimme siitä, kuinka hy-

vin tytöt jaksoivat paneutua ja vastata kysymyksiin ja vaikka takana oli toiminnan-täyteinen viikonloppu, saimme paljon hyvää ja rakentavaakin palautetta. Päällisin puo-lin leiriläiset olivat tykänneet leiristä ja antoivat myönteistä palautetta niin ohjelmasta, ohjaajista ja isosista. Ensimmäisenä kysyimme, mikä oli tyttöjen mielestä ollut parasta leirillä. Viidestätoista vastaajasta kuusi oli maininnut saunomisen, uinnin ja saunassa laitetut kasvonaamiot leirin parhaimmiksi jutuiksi. Toinen suosittu asia leirillä oli lau-antai-iltana pidetty tyttöjen ilta, jossa katsoimme elokuvan.

”Saunominen ja uiminen oli parasta”

”Parasta oli kokkailu ja tyttöjen ilta ja kun tehtiin niitä turvenaamioita. ☺”
Muita suosittuja asioita leirillä oli vapaa oleskelu ja askartelu. Monipuolisesti mainittiin myös muita leirillä tehtyjä yksittäisiä asioita.

”Tykkäsin leiristä, koska oli kivaa touhuta ☺ Parasta oli kokkaus ja leffa”

”Leirissä parasta oli omien unelmien piirtäminen”

”askartelu, ruoka, kaverit, isoset”

Toisessa kysymyksessä vastaajat vertasivat omia ennakko-odotuksiaan siihen, millainen leiri oli ja vastasivatko ennakkotunnelmat lopputulosta. Kysymyksen asettelun takia jouduimme hieman tulkitsemaan muutamia vastauksia olivatko ne myönteisiä vai kiel-teisiä ja täytyivätkö odotukset vai eivät. Kahdessatoista vastauksessa tuli selkeästi esil-le, että leiri vastasi tyttöjen ennakko-odotuksia tai että se oli jopa parempi kuin leiriläi-set olivat osanneet ennalta kuvitella.

”Leiri ei vastannut ennakkotunnelmiani, koska en tiennyt että täällä ois näin hauskaa :D”

”Leiri vastasi ennakkotunnelmiani, koska täällä oli parempaa kuin viime tyttö leirillä! ☺”

”oli sitä mitä odotin tältä leiriltä, koska tällä oli tarpeeksi tekemistä”

Kolmantena kysyimme, mistä tytöt eivät leirillä tykänneet ja olisimmeko voineet tehdä jonkin asian toisella tavalla. Muutama vastaaja oli sitä mieltä, että rastirata ei ollut mu-kava. Rastirataa varten jaoin leiriläiset satunnaisesti kolmeen ryhmään, mikä ei kaikkia miellyttänyt. Palautteissa muutama vastaus koskikin ryhmäjakoja ja sitä, ettei päässyt kaverin kanssa samaan ryhmään. Muuten vastaukset käsittelivät erillisiä juttuja, kuten sitä, että leikkejä olisi kaivattu enemmän, kuten myös askartelua sekä myöhempää herätystä.

”En tykännyt rastiradasta.”

”leirillä ois voinu olla enemmän ulkoilua”

”olisi voinu päästä kaverin kaa samaan ryhmään”

”no oikeastaan kaikki oli kivaa ei ole mitään muutettavaa”

Halusimme myös tietää, mitä tytöille jäi leiristä mieleen ja oppivatko he viikonloppuna jotakin uutta. Vastauksia oli melkein yhtä monta kuin oli vastaajaakin. Trangialla ruoan laittaminen oli kaikille ennestään tuntematonta, ja se mainittiin positiivisena kokemuksena muutamaan otteeseen, kuten myös maitopurkista askarrellut kukkarot. Vastauksista kävi myös ilmi, että rastiradalla pohditut asiat olivat jääneet mieleen ja jotain uuttakin oli opittu viikonlopun aikana.

”tekemään ruokaa trangialla.”

”itsetunnosta”

”olemaan hiljaa”

”tekemään kivan raha pussin se oli kivaa”

”(itsetunnosta) ja näist kiusaamisesta jne.”

”Leirin aikana opin, että kuinka ollaan enkelinä toiselle.”

Viidennen kysymyksen vastaukset yllättivät meidät, koska emme osanneet odottaa saavamme tytöiltä näin tärkeää tietoa, joka koskee tyttöleirejä. Kysyimme tytöiltä, mikä on parasta tyttöleireissä ja miksi on mukavaa, että tyttöleirejä järjestetään. Vastaavasti oli mahdollisuus vastata, kielteisesti jos koki, ettei tykkää tyttöleireistä tai pitää tyttöleirejä turhana. Yhdeksällä viidestätoista oli vastuksena jossain muodossa se, että tyttöleirit ovat mukavia, koska siellä ollaan tyttöjen kesken eivätkä pojat ole kiusaamassa.

”parasta on se että saa olla vain tyttöjen kanssa ja puhua kaikesta sellaisesta.”

”Parasta tyttöleireissä on se, että pojat ei ole riehumassa.”

”Parasta tyttöleireissä on, että siellä ei ole poikia. Minusta on kiva että järjestetään tyttöleirejä koska ne on hauskoja”

Nämä vastaukset ovat mielestämme yksiä työmme tärkeimpiä, sillä niissä tulee selvästi esille tyttöleirien ja yleisestikin tyttötyön tärkeys nuorille tytöille. Tässä ikävaiheessa tytöt alkavat jo miettiä oman kehonsa muutoksia ja muutosta lapsesta nuoreksi, kun taas pojat ovat vielä selkeästi lapsia. Ennen seurakunnilla tehtiin selkeästi tyttö- ja poikatyötä, mitkä sittemmin yhdistettiin varhaisnuorisotyöksi. Tyttöjen antamat vastaukset kuitenkin antavat tärkeää tietoa siitä, että tyttötyölle on kysyntää ja sen merkitys on iso. Joillekuille seurakunnan toiminta voi olla ainoa paikka jossa keskustella tyttöyteen liittyvistä asioista, jos vanhemmilla ei riitä aikaa lapsille. Roolimallit ovat tärkeitä tytöille ja terveen kasvun tueksi niitä löytyy myös seurakunnasta.

Lopuksi leiriläisillä oli mahdollisuus antaa palautetta ja lähettää terveisiä leirin vetäjille eli lähinnä meille opinnäytetyön tekijöille. Palaute oli myönteistä ja palautteen perus-

teella voi sanoa, että onnistuimme työssämme ja meistä oli pidetty, vaikka olimme leirin alussa kaikille vieraita ihmisiä. On hienoa huomata, että lyhyessäkin ajassa saimme tutustuttua tyttöihin ja kävimme hyviä keskusteluja heidän kanssaan. On toki muistettava, että yleensäkin leirien jälkeen tunteet ja tunnelmat ovat korkealla ja jokainen leirille osallistunut henkilö on paras, tärkeä ja ihana. Tästä huolimatta tunnemme, että saamamme palautteen mukaan olimme onnistuneet järjestämään hyvän leirin tytöille sekä onnistuimme olemaan ohjaajina esimerkillisiä ja luotettavia

”Ootte parhaita! kun järjestätte tällaisen leirin.”

”kiitos leiristä se oli mahtava”

8.3 Isosten näkemys leiristä

Seurakuntien leireillä on yleensä aina mukana isosia, joiden työpanoksen kallisarvoisuus korostuu ja yllättää joka kerta. Tällä leirillä meillä oli mukana viisi pätevää tyttöisosta ja jälleen kerran heidän apunsa osoittautui tärkeäksi ja heidän aloitteisuutensa yllätti meidät positiivisesti. Teimme myös heille oman palautekyselyn (Liite 8) samalla kaavalla kuin pienemmille tytöille, mutta hieman pelkistetympänä versiona. Isosten palautekyselyssä korostimme enemmän käytännön järjestelyjen onnistumista sekä yleiskuvaa leiristä, jonka avulla voisimme arvioida omaa onnistumistamme leirin vetämisessä ja suunnittelussa Isoiset vastasivat omaan palautteeseen samaan aikaan, kuin leiriläiset ja saimme vastauksina todella mietittyjä, monipuolisia ja rehellisiä ajatuksia. Ensimmäisenä kysyimme isosilta, mikä heidän mielestään oli leirissä hyvää. Vastauksista nousi esiin monipuolisesti leirin eri elementtejä, kuten saunominen ja siellä laitettut kasvonaamiot, tyttöjen ilta elokuvan kera sekä askartelu ja ruoanlaitto ulkona. Mikään tietty toiminta ei noussut ylitse muiden.

”Ulkona ruuan tekeminen, elokuvailta, rastirata, askartelu... Oli paljon uusia ja virkeitä asioita. Varsinkin kukkaron tekeminen oli mainio idea. Hyvin suunniteltu.”

Toisessa kysymyksessä isokset pohtivat, mitä olisimme voineet tehdä leirillä toisin tai mitä he itse olisivat muuttaneet. Rastirata nousi selkeästi palautteissa esille. Isosten mielestä se oli ollut ehkä liian teoreettinen ja he olisivat kaivanneet siihen enemmän toiminnallisia tehtäviä. Lisäksi leikkejä kaivattiin enemmän.

”rastirataa, olisi kivempaa jos välissä olisi vähän enemmän toimintaa, ettei olisi pelkkää jutustelua. Toiminnan voisi liittää jotenkin siihen jutusteluun, että asioista olisi saanut paremmin irti.”

”Ehkä enemmän leikkejä, niitä ei loppujen lopuksi ollut montaa”

Kolmantena kysyimme isosilta, millaiseksi he kokivat pienempien ohjaamisen, koska tämä oli isosten tärkein ja haastavin tehtävä leirillä. Pienimpien ohjaaminen oli ollut kaikkien mieleen ja haastetta ohjaamiseen oli tuonut välillä hiljaisiksi menneet tytöt, jolloin keskustelun herättelemineen oli ollut tärkeää

”Se oli mukavaa opastaa pienempiä ja viritellä keskustelua (välillä vähän vaikeakin)”

Annoimme myös isosille mahdollisuuden kertoa vapaasti, jos heitä jäi mietityttämään jokin asia tai heillä olisi jotakin muuta sanottavaa viikonlopusta. Lähinnä isosia oli mietityttänyt se, millaisia he olivat olleet isosina ja mitä leiriläiset heistä ajattelivat. Leikkejä isosten mielestä olisi voinut olla enemmän.

”että millainen olo leiriläisille jäi leiristä, isosista, iltaohjelmasta jne.”

”että iltalaulu olisi ollu kiva. Olisin myös halunnu vetää enemmän ulko-leikkejä (tai sisällä), koska isosille jäi vain se yksi iltaohjelma aikaa leikkiä.”

8.4 Yhteistyökumppanin ajatuksia ja palautetta produktiosta

Saimme jo produktion suunnitteluvaiheessa positiivista sekä rakentavaa palautetta yhteistyökumppaniltamme. Meitä kannustettiin luomaan omaa ohjelmaa leirille ja toteuttamaan niitä asioita, jotka olisivat tukemassa työmme valmistumista. Oli tärkeää, että saimme heiltä palautetta ja kehitysajatuksia koko prosessin aikana. Näin saatoimme huomioida ja ennaltaehkäistä suuret flopit ja virheratkaisut esimerkiksi leirin tekemisen kannalta. Yleisesti ottaen yhteistyö sujui heidän näkökulmastaan hyvin ja mutkattomasti.

Leirille osallistui kanssamme siis kaksi Pieksämäen seurakunnan varhaisnuorisotyöntekijää. Koska me emme ole seurakunnan virassa, emme voineet olla leirillä turvallisuusvastuussa. Näin ollen heistä toinen otti tämän vastuun, mutta muuten he toimivat leirillä lähinnä tarkastelijoina ja arvioijina. Emme laatineet työntekijöille erillistä palautekyselyä, vaan he toimittivat meille vapaamuotoisen palautteen sähköpostitse

Saimme molemmat hyvää palautetta tekemästämme yhteistyöstä sekä ohjaamistaidoistamme. Itse leirin teema oli myös koettu hyväksi ja siihen yhdistetyt toiminnot ja tehtävät olivat mielekkäitä ja innostavia. Etenkin kierrätysaskartelu ja trangiolla ruoan tekeminen saivat kiitosta ja niitä aiottiin käyttää seurakunnan työssä vastaisuudessakin.

Oli kiva tehdä yhteistyötä.....:) Ote ohjaamiseen oli teillä molemmilla napakka, esim. askartelu oli todella hyvin vedetty. Ääni ja auktoriteetti teillä molemmilla riitti. Ohjelman suhteen; ohjelma oli vaihtelevaa ja joustavaa, ja te ennen kaikkea olitte joustavia ohjaajia:), todella positiivista.

Leirin teema ja idea olivat hyviä... ja jopa mie aattelin kokeilla tuota trangiolla tekemistä myöhemminkin leireillä... ei vain telttaleireillä:) joten jopa miekin taas innostuin ajatuksesta:) siitä iso kiitos Tiinalle

Kehittämistä vaativia osa-alueita leirillä ohjaajien mukaan olivat muun muassa rastirata sekä ajankäyttö. Aikataulu koettiin liian väljäksi ja esimerkiksi rastiradan sisältöön sekä purkutilanteeseen olisi toivottu enemmän toiminnallisia keinoja ja vähemmän puhetta. Elokuva olisi voinut alkaa aikaisemmin ja sen jälkeen toivottiin jonkinlaista purkua tai yhteenvetoa. Myös uusia leikki-ideoita kaivattiin sekä selkeyttä rukoushelmien käyttämiseen: nyt helmiä käytettiin vain yhdessä hartaudessa leirin aikana. Kaikki tytöt eivät saunoneet, joten heidän ajankäytöstään ja viihtymisestään saunan aikana oltiin huolissaan. Huomioita oli tullut myös kuppikuntien syntymisestä kavereiden viettäessä aikaa keskenään. Palautteessa oli sen lisäksi muutamia yksittäisiä huomioita esimerkiksi positiivisuuspapereiden täyttämistä ja niiden ulkomuodosta.

Olimme kuitenkin vielä sitä mieltä että aikataulu oli hiukan liian väljä. ulkoilua ja yhteistä tekemistä (leikkejä/pelejä) olisi voinut olla enemmän, ja ohjaajina olisimme tietenkin toivoneet teiltä uusia leikki/peli ideoita, joita olisimme voineet sitten ns. varastaa muille leireille:)

Rastit olisivat voineet olla enemmän toiminnallisia, isommille keskustelurastit ihan ok.... isoskoulutuksessa, tms. ja huomasin kun penskat vähän kyllästy palautteeseen...

Loppupalaveristakin olisin henk. koht. odottanut vähän laajempaa.....kun oli siihen sitten varattu sitä aikaa puolesta tunnista tuntiin. Isosia ajatellen niin leirin alussa tulisi olla aikaa enemmän kuin tunti, kun vielä leiri oli kuitenkin aika erilainen, ja siinä heidän piti vääntää iltaohjelma.

Elokuvan jälkeen olisi voinut olla vielä jonkinlainen koonti elokuvasta, joku kysely kilpailu, tms. ja elokuvan olisi kyllä pitänyt alkaa vähän aikaisemmin... -- kun nyt kaikki vaan häppäsivät siitä. ja jäivät vähän liian leottomiksi siinä sitten

Rukoushelmistä jäimme pohtimaan, että tajusivatkohan lapset sitä ideaa, kun niitä yhdessä hartaudessa vain käytettiin, ajatus kiva, mutta jälki-
viisaana olisi voinut käyttää vaikka rastiradassa....tms....että sen merkitys
olisi kulkenut koko leirin ajan. eikä vain tekemisen ja yhden hartauden
ajan....

Se lappujen kierto, positiivisia ajatuksia kaikista. Ajatuksena ok, mutta la-
put olisi voineet olla joitain sydämiä, tms..... vähän panostaa ulkoasuun...
ei A4, jos ymmärrätte pointin

Toimitimme työntekijöille lapsilta saamamme palautteet heti leirin jälkeen. He eivät
kuitenkaan tutustuneet niihin ennen kuin kirjoittivat arvioinnin meille. Lasten palaute ei
siis ole vaikuttanut meille osoitettuun palautteeseen. Tämä oli hyvä, sillä näin ollen
saimme täysin rehellistä palautetta ja mielipiteitä työstämme. Saamassamme arvioinnis-
sa oli paljon kehitettävää, mutta työntekijät kertoivat leirin olleen myös oppimisen
paikka heille. Etenkin turvallisuusvastuussa ollut ohjaaja toi tätä näkökulmaa esille, sillä
tämä leiri oli hänen ensimmäinen varhaisnuorten leirinsä työntekijänä.

8.5 Oma arvio produktiosta

Kokonaisuutena olemme tyytyväisiä produktioomme ja tekemäämme työhön. Lähdim-
me tavoittelemaan hyvää ja onnistunutta leirikokemusta ja saadun palautteen pohjalta
olemme onnistuneet siinä hyvin. Suurin haaste produktion ja työn tekemisen aikana on
ollut produktion hahmottaminen sekä aiheen rajaaminen. Rehellisesti sanottuna, olimme
joissakin hetkissä valmiit siirtämään valmistumistamme sen etenemättömyyden takia.
Saimme kuin saimmekin sen kirjoitettua ja olemme tyytyväisiä siihen, että loppujen
lopuksi työ on mielestämme onnistunut ja laaja kokonaisuus. Itse tuotos, leiri, meni hy-
vin myös meidän näkökulmastamme. Sen suunnitteluvaihe oli helppo ja mukava, sillä
saimme käyttää hyväksi seurakunnan koneita ja materiaaleja. Suunnitteluvaiheessa
meillä oli hyvinkin vapaat kädet, mutta saimme ideoihimme palautetta tarpeen mukaan.
Näiden vinkkien myötä saimme rakennettua ajoissa hyvän kokonaisuuden, vaikka jälki-
käteen ajatellen joitakin asioita olisi voinut tehdä toisin. Työn tekeminen oli helppoa,
sillä toisen työtavat ja menetelmät olivat tuttuja. Kirjoittaminen, tiedon hankkiminen
sekä myös itse leirin vetäminen sujuivat hyvässä hengessä

Itse produktio sujui hyvin. Leirin onnistumisen kannalta osallistujien määrä oli juuri sopiva, sillä ehdimme viikonlopun aikana tutustua leiriläisiin melko hyvin. Myös leiriläiset uskalsivat alusta alkaen ottaa kontaktia meihin, mikä kertoo siitä että olimme helposti lähestyttäviä sekä turvallisia aikuisia. Leiriläisten määrä oli myös sopiva ohjelman kannalta, sillä olimme suunnitelleet toiminnat 15–20 lapselle. Sen lisäksi että yhteistyö ja leirielämä toimivat leiriläistyttöjen kanssa, oli työn tekeminen helppoa myös isosten ja ohjaajien kanssa. Myös keskinäinen yhteistyömme oli hyvää: molemmat hoitivat oman osuutensa leiristä, toisen ollessa kuitenkin koko ajan lisäapuna ja tukena. Yhteistyö isosten ja ohjaajien kanssa sujui myös hyvin ja yhteydenpito työntekijöiden kanssa oli sujuvaa. Huomasimme kuitenkin, että ennen leiriä olisi ollut hyvä pitää jonkinlainen palaveri isosten kanssa. Perjantai-illan nopea ohjeistus ei ollut aivan riittävä eikä isosille ei jäänyt riittävästi aikaa perehtyä leirin ohjelmaan. Onneksemme leirin isokset olivat kuitenkin kokeneita ja oma-aloitteisia, joten he suoriutuivat työstään todella hyvin.

Leiriohjelma oli hyvä ja aikataulu toimiva, mutta esimerkiksi rastiradan sisältöön olisi voinut kiinnittää enemmän huomiota. Saamamme palautteen mukaan rastit olivat hieman liian ”teoreettisia”, minkä huomasimme itsekin rastiradan aikana. Keskustelu oli paikoin hieman jäykkää, sillä esimerkiksi joitakin käsitteitä piti avata keskustelun synnyttämiseksi. Olisimmekin voineet esimerkiksi sisällyttää rastien tehtäviin erilaisia leikkejä tai muita aktiviteettejä, jotka olisivat innostaneet tyttöjä osallistumaan paremmin. Myös purkutilanteessa tytöt eivät aina osallistuneet oma-aloitteisesti ja aktiivisesti keskusteluun, vaan kysymysten piti olla todella suorita ja joskus lähes johdattelevia. Jossakin vaiheessa tytöiltä ei irronnut juurikaan kommentteja, joten esittelimme ääneen omia pohdintojamme rasteista ja niillä käydyistä keskusteluista. Sinänsä se ei ollut huono ratkaisu, sillä puhumamme asiat olivat positiivisia ja kannustavia. Toisaalta tarkoituksena ei kuitenkaan ollut pitää ”oppituntia” tytöille ja tästä syystä ääneen papattaminen tuntui paikoin turhauttavalta. Purkuvaiheeseenkin olisimme siis voineet valita erilaisia toiminnallisia keinoja.

Halusimme antaa leirille osallistuville tytöille uusia ajatuksia ja näkökulmia sekä tarjota onnistumisen kokemuksia ja positiivista palautetta. Työmme teoriassa olemme käyttäneet voimauttamisen sekä sosiokulttuurisen innostamisen periaatteita, joiden perusteella rakensimme ohjelmaa. Vaikka kirjallinen osuus näistä teoriaosuuksista jäikin hieman pieneksi, saimme silti nostettua käytäntöön erilaisia ajatuksia ja menetelmiä. Leirin ai-

kana pystyimme tarjoamaan tytöille monia onnistumisen kokemuksia, esimerkiksi askartelun sekä ruoanlaiton tiimoilla. Nämä kokemukset ja askareet olivat heille uusia ja hieman haastavia, mutta alusta alkaen kannustimme tyttöjä kokeilemaan ja tekemään niitä rohkeasti. Ruoanlaitossa emme olleet koko ajan vieressä, vaan tytöt saivat itse hoitaa ateriansa valmistuksen. Askartelussa annoimme ohjeet ainoastaan perustyöhön, mutta muuten tytöt saivat käyttää luovuuttaan haluamallaan tavalla. Näin ollen jokainen sai tehdä juuri itsensä näköistä työtä. Emme kokeneet, että tärkeintä askartelussa tai ruoanlaitossa oli täydellinen lopputulos, vaan tekemisen riemu. Pienistä epäonnistumisista huolimatta kehuimme tyttöjä ja nostimme esille onnistuneet asiat. Kehumisen ja kannustamisen näkökulma työssämme on tärkeä, sillä tasapainoista minäkuvaa sekä hyvää itsetuntoa vahvistavat juuri positiivinen ja kannustava palaute tehdyistä askareista.

Tavoitteenamme oli järjestää leiri, jossa ohjelma ja sisältö koostuvat erilaisista tyttöjen kasvua ja kehitystä tukevista elementeistä. Mielestämme onnistuimme tässä hyvin, sillä saamaamme palautteen perusteella huomasimme, että tytöt olivat miettineet leirillä käsiteltyjä aiheita. Teemat osuivat lähelle tyttöjen elämää ja niiden käsittely oli herättänyt ajatuksia ja kysymyksiä. Leiri meni hyvin ja siitä jäi hyvä mieli. Tiedämme kuitenkin, että aina löytyy parantamisen varaa ja tulevaisuudessa osaamme vielä tarkemmin miettiä kuinka hyvin sisältö kohtaa leirin kohderyhmän. Tästä esimerkkinä rastirata (liite 6), mikä oli hyvä sisällöltään, mutta aiheitten käsittelytavat liian raskaita ja teoreettisia kohderyhmällemme.

9 POHDISKELUJA

9.1 Mitä nyt, mitä huomenna?

Vaikka emme voikaan yleistää saamaamme palautetta, pitämämme tyttöleiri ja siitä saatu palaute osoittivat jossakin määrin, että tyttötyölle on tarvetta. Leirillä olleet tytöt toivat palautteessaan esille sen, kuinka tärkeänä he pitävät vain tytöille suunnattua toimintaa, missä he voivat keskenään pohtia tyttöyteen liittyviä asioita. Tytöt ja etenkin ulkonäköön sekä itsensä arvostukseen liittyvät teemat ovat olleet pinnalla eri medioissa ja opinnäytetyötä tehdessä olemme huomanneet näiden asioiden käsittelyn olevan yhä ajankohtaisempaa. Nykytytöt ovat tietoisia ympärillään tapahtuvista asioista ja he ovat aktiivisia Internetin käytössä, mutta kaikki median antama informaatio ei ole heidän kasvunsa kannalta hyväksi, sillä ulkonäkö- ja itsetunto-ongelmat juontavat pitkälti juuri television ja Internetin maailmasta. Sen lisäksi vanhempien rooli kasvattajina on muuttoksessa, eikä heillä ole usein tarpeeksi aikaa lapsilleen. Näin ollen roolimallit haetaan MTV:n musiikkivideoilta sekä Hollywood-kaunottarista ja maailmankuva voi muuttua epärealistiseksi. Tästä syystä esimerkiksi seurakuntien tekemä tyttötyö on tärkeää, sillä sen kautta tytöille voidaan antaa positiivisia kokemuksia ja vertaistukea elämään. Seurakunnan työn perustana on kristillinen ihmiskuva, jonka mukaan ihminen on tärkeä ja täydellinen Jumalan kuva juuri sellaisena kuin hänet on luotu. Tällä ajatuksella tuetaan tyttöjen minäkuvan ja itsetunnon kasvua sekä ylläpitoa yhteiskunnassa, jossa ihmisyyttä riepotellaan erilaisten arvojen ja medioiden keskellä. Seurakunta tarjoaa ihmiselle turvapaikan, jossa kaikki saavat tulla hyväksytyiksi omana itsenään.

Työtä tehdessämme sekä lähdekirjoja lukiessamme mieliimme on muodostunut kuva siitä, että tulevaisuudessa varhaisnuorisotyön työnkuva tulee melko varmasti muuttumaan. Lapset joutuvat pakostakin kasvamaan nopeammin ja mielenkiinnonkohteet ovat pitkälti erilaisia kuin parikymmentä vuotta sitten. Nykyisin lapset kaipaavat perinteisten leikkien lisäksi myös keskustelua ja he ovat innokkaita haalimaan itselleen tietoa. Esimerkiksi leirityötä ajatellen, leikki ja askartelu kaipaavat tasapainoksi erilaisia pohdiskeluita sekä ajatusten vaihtoa niin muiden leiriläisten, mutta myös työntekijöiden kanssa.

Leiri oli hyvä valinta produktiomme toteutusmenetelmäksi, sillä saimme koottua siihen paljon työtämme tukevia elementtejä. Leiri on työntekijälle tehokas ja hyvä kohtaamispaikka lasten ja nuorten kanssa, sillä esimerkiksi ulkopuoliset häiriötekijät ovat minimissä ja ajanviettoon voidaan keskittyä juuri tietyllä porukalla. Lyhyenkin leirin aikana on mahdollista luoda tiivis ja positiivinen yhteenkuuluvuuden tunne leirille, jolloin keskustelu ja puuhastelu ovat mukavaa ja turvallista. Tulevaisuutta ajatellen leirityö on myös hyvä menetelmä jatkuvuuden kannalta. Ihanteellisessa tilanteessa samat tytöt käyvät leirillä vuodesta toiseen ja työntekijällä on mahdollisuus olla yksi merkittävä kasvun tukija. Toiminnan monipuolistaminen ja kehittäminen on myös mahdollista, jos sama tyttöporukka on esimerkiksi kiinnostunut järjestämään tyttötoimintaa tai osallistumaan esimerkiksi tyttöjen iltoihin tai muuhun vastaavaan.

Seurakunnan kasvatustyössä työntekijän rooli on merkittävä ja erilaisia aiheita on uskallettava käsitellä. Tästä syystä olisi tärkeää, että varhaisnuorisotyöntekijä olisi näkyvämminkin mukana toiminnassa perinteisen leiritoiminnan rinnalla. Nyky-yhteiskunnassa erilaiset sosiaaliset mediat, esimerkiksi Facebook sekä IRC-Galleria, ovat suuressa roolissa ja nuoret viettävät aikaa niitä käyttäen. Tästä syystä myös työntekijöiden olisi hyvä olla niissä mukana ja myös tätä kautta tietää missä lapset ja nuoret menevät. Eräänlaisen mediakasvatuksen- ja kritiikin opettaminen ovatkin tänä päivänä myös osa seurakunnan työntekijän työnkuvaa.

9.2 Produktion eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyön tekemisessä on tärkeää ottaa huomioon eettisyys. Kun tehdään tutkivaa työtä ihmisten kanssa, on huomioitava erilaisia asioita, kuten yksityisyyden suoja sekä saadun materiaalin käsittely. Luotettavuuteen sekä totuudenmukaisuuteen on kiinnitettävä huomiota, ja on tärkeää ettei, esimerkiksi saatuja palautteita muokata tai lyhennellä. Nämä asiat otimme huomioon siten, että keräsimme kaikki palautteet nimettöminä ja säilytimme niitä omassa huoneessamme, jottei ulkopuoliset pääse niihin käsiksi. Kun saimme lomakkeet käsiimme, sekoitimme niiden järjestystä, jotta niitä ei voisi yhdistää kehenkään. Kirjatessamme palautteita raportointiosaan, käytimme suoria lainauksia lomakkeista emmekä ole muokanneet niitä mitenkään.

Koska kyseessä oli seurakunnan leiri, hengellisyys ja hartauselämä olivat olennaisessa osassa leirin ohjelmaa. Kaikki leirille osallistuvat henkilöt ovat omalla panoksellaan luomassa leirin ilmapiiriä, mutta päävastuu siitä on kuitenkin työntekijällä. On tärkeää, että leirillä kukaan ei joudu hengellisen väkivallan ja painostuksen kohteeksi, vaan osallistujilla on mahdollisuus saada turvallinen ja omaa hengellisyyttä tukeva kokemus esimerkiksi ilta- tai aamuhartaudesta.

Opinnäytetyötämme tehdessä olemme käyttäneet paljon erilaisia lähteitä. Olemme merkinneet selkeästi ne ajatukset ja osiot, jotka ovat peräisin muista lähteistä. Käyttäessämme esimerkiksi internetlähteitä, olemme ottaneet huomioon lähdekritiikin ja tutustuneet lähteiden taustoihin.

9.3 Ammatillinen kasvu opinnäytetyöprosessin aikana

Työmme tavoitteita miettiessämme asetimme sen onnistumisen lisäksi tavoitteita myös ammatillisen kehittymisemme saralle. Ammatillista kasvuamme pohtiessa, kävimme läpi sosionomin sekä kirkon nuorisotyöntekijän osaamisen ydinkohdat. Huomasimme että monet näistä ydinkohdista ovat kasvaneet ja kehittyneet koko opiskeluajan ja opinnäytetyöprosessin aikana useat niistä tulivat tiedostamatta esille. Esimerkiksi mediakasvatus, kasvun tukeminen sekä sosiaalipedagoginen osaaminen ovat oleellisessa roolissa työssämme. (Diakonia-ammattikorkeakoulu) Produktion aikana perehdyimme myös leirin suunnitteluun ja otimme kokonaisvaltaisesti vastuuta sen tekemisestä. Saimme seurakunnan leirityöstä ja sen tekemisestä paljon arvokasta tietoa, jota voimme hyödyntää tulevaisuudessa työssämme. Kokonaisuudessaan opinnäytetyön tekeminen oli kasvattava kokemus. Sen lisäksi että meidän täytyi perehtyä aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen ja tietoon, oli meidän myös järjestettävä leiri, jossa käytimme aineksina lukemaamme teoriaa. Prosessin aikana opimme käyttämään lähteitä luovemmin sekä hakemaan tietoa erilaisista kanavista. Teorian ja käytännön yhteensovittaminen oli paikoin haastavaa ja vasta leirin jälkeen aloimme kunnolla ymmärtää niiden yhteyden.

Prosessin aikana kykymme sietää epävarmuutta ja muuttuvia tilanteita on kasvanut. Työnteon aikana eteemme tuli erilaisia vastoinkäymisiä ja pysähtymisen paikkoja, esimerkiksi yhteistyökumppanien saamisessa sekä ulkomaan harjoittelusta johtuvista syis-

tä. Epäonnistumisista ja suunnitelmien kariutumisista huolimatta emme ole lannistuneet ja luovuttaneet, vaan hetken mietittyämme olemme tehneet uuden suunnitelman ja yrittäneet uudelleen toisella tavalla. Tärkeää on ollut, että olemme voineet avoimesti vaihtaa mielipiteitä työstä. Työelämässä meiltä vaaditaan hyviä kommunikaatiotaitoja, kykyä ilmaista oma näkemyksemme sekä vastaanottaa ja antaa palautetta. Lisäksi vaaditaan joustavuutta omien näkemysten esiintuomisessa, koska aina oma näkemyksemme ei ole välttämättä paras. Yhteistyö paikallisseurakunnan kanssa oli myös kasvattava kokemus, sillä vaikka se sujuikin hyvin, joissakin asioissa näkemyksemme olivat erilaiset. Ajatusten vaihto ja avoin keskustelu molemmin puolin esti kuitenkin suuret ristiriidat ja näin ollen yhteistyö onnistui kaikin puolin mukavasti.

Opinnäytetyön järjestäminen produktiona ja sen suunnittelun eri vaiheet olivat ammatillisen kasvun kannalta tärkeitä. Suunnittelimme leirille erilaisia askarteluja ja toimintoja, jotka jäävät elämään esimerkiksi yhteistyöseurakuntamme arkeen jossakin määrin. Ekologisuus on tärkeä ja yhä useammin korostettu arvo nyky maailmassa ja sen merkityksen huomasimme leirillämme hyvin. Saimme myös annettua uusia ideoita työhön, mikä on tärkeää yhteistyön ja kestävä kehityksen kannalta. Tässä mielessä maitotölkkiaskartelu ansaitsi ja otti paikkansa hyvin. Tämän lisäksi suunnittelu- ja organisointitaitomme ovat kasvaneet. Seurakunnan työssä tulemme organisoimaan erilaisia tapahtumia ja leirejä ja niiden järjestämisen voi oppia vain käytännössä. Kirjoista saatava teoria tukee suunnittelua, mutta itse työ tapahtuu pitkälti käytännössä. Seurakunnan työssä kokemus tuo varmuutta ja virheistä oppii parhaiten, mitkä asiat toimivat ja mitkä vaativat vielä kehittymistä.

LÄHTEET

- Aapola, Sinikka 2002. Pikkutyttöjä vai puoliaikuisia? Teoksessa Aaltonen, Sanna & Honkatukia, Päivi, (toim.) Tulkintoja tytöistä. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 129–147.
- Aho, Sirkku 1996. Lapsen minäkäsitys ja itsetunto. Helsinki: Oy Edita Ab.
- Ahonen, Timo; Lyytinen, Heikki; Lyytinen, Paula; Nurmi, Jari-Erik, Pulkkinen, Lea & Ruoppila, Isto 2009. Keskilapsuus. Teoksessa Ahonen, Timo; Lyytinen, Heikki; Lyytinen, Paula; Nurmi, Jari-Erik, Pulkkinen, Lea & Ruoppila, Isto. Ihmisen psykologinen kehitys. Helsinki: WSOYpro Oy, 70-121.
- Airaksinen, Tiina & Vilkkä, Hanna 2004. Toiminallinen opinnäytetyö. Helsinki: kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Allianssi 2008. Suomen nuorisoyhteistyö. Nuorista Suomessa 2008-2009. Viitattu 26.7.2010 http://www.alli.fi/tiedoston_katsominen.php?dok_id=2604
- Cacciatore, Raisa 2007. Aggression portaat. Opetusmateriaali kouluille. Helsinki: Opetushallitus 2007.
- Diakonia-ammattikorkeakoulu i.a. Sosiaalialan koulutusohjelmakohtaiset kompetenssit eli osaamisvaatimukset. Viitattu 28.10.2010. <http://www.diak.fi/harjoittelu>
- Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä. Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetyötä varten. Viitattu 31.10.2010 http://www.diak.fi/files/diak/Julkaisutoiminta/C_17_ISBN_9789524930994.pdf
- Halme, Lasse 2008. Uskonto ja kasvatus vuorovaikutuksena. Helsinki: Lasten Keskus.
- Helve, Helena 2006. Nuoret ja usko. Teoksessa Wilska, Terhi-Anna, (toim.) Uskon asia. Nuorisobarometri 2006. Helsinki: Opetusministeriö, 92–109.
- Jansa, Kati 2010. Varhaisnuorisotyö seurakunnassa. Teoksessa Jokela, Eero & Pruuki, Heli, (toim.) Jo iso, vielä pieni. Helsinki: LK- Kirjat, 266–283.
- Keltinkangas-Järvinen, Liisa 1994. Hyvä itsetunto. Juva: WSOY.
- Ketola, Tapani 2002. Leirituuli. Käsikirja leiritoiminnan järjestäjille ja ohjaajille. Helsinki: Lasten keskus Oy.
- Kinanen, Juha 1997. Leirille. Luukkonen, Liisa (toim.) Nollasta neljääntoista. Käsikirja seurakuntien lapsi- ja nuorisotyöhön. Helsinki: LK-Kirjat.

- Kirkon toimintatilastot 2009. Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Kirkon lapsi- ja nuorisotyö. Viitattu 26.7.2010
<http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/50EEB568A3805066C22576F2003F2570?OpenDocument&lang=FI>
- Kirkkolaki 1993. 1054/26.11.1993 luku 4. Finlex – Valtion säädöstietopankki. Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 15.7.2010
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931054#L4>
- Koivisto, Johanna; Paalanne, Helena & Siukonen, Antti 2010. Luomakunta. Teoksessa Ihan sama - eilen, tänään ja ikuisesti. Helsinki: LK- Lasten keskus. 139
- Kujala, Elina 2010. Olet arvokas ja ainutlaatuinen. Näkyvä nainen. 4/2010, 16. Viitattu 12.10.2010. <http://www.ywca.fi/cgi-bin/linnea.pl?document=00011129>
- Kurki, Leena 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Muutoksen pedagogiikka. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Lahti, Jouko 1983. Seitsemästä neljääntoista. Varhaisnuorisotyön käsikirja. Helsinki: Poikien ja tyttöjen keskus.
- Latvala, Jussi 2010. Tyttöjen ja poikien juttuja. Kymen Sanomat 5.9. 11.
- Lipponen, Rita & Puumalainen, Helka 2010. Nuorisotyönohjaaja. Nuorisotyönohjaaja-diakoni. Pielisensuun seurakunta. Joensuu. Sähköpostiviesti. 18.10.2010
- Lähde, Mira 2004. Lapset ja ulkonäköruumiillisuus: monimenetelmäinen tutkimus 10-13-vuotiaiden ruumiillisesta identiteetistä. Sosiaalipsykologian pro gradu – tutkielma. Tampereen yliopisto. Viitattu 6.10.2010
http://www.nuorisotutkimusseura.fi/tiedoston_katsominen.php?dok_id=208
- Lähteenmaa, Jaana & Näre, Sari 1992. Yhteenvedo. Moderni suomalainen tyttöys: alt-ruuistista individualismia. Teoksessa Näre, Sari & Lähteenmaa, Jaana (toim.) Letit liehumaan. Tyttökulttuuri murroksessa. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura. 329-337
- Mannerheimin lastensuojeluliitto 2005. Lasten ja nuorten puhelin ja netti. Vuosiraportti 2005. Viitattu 19.11.2010 <http://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/29df75e388544d2562233dd829276111/1290246493/application/pdf/37560/LNPN-raportti%202005%202%20210306.pdf>
- Mannerheimin lastensuojeluliitto 2008. Lasten ja nuorten puhelimen ja netinvuosiraportti 2008. Viitattu 19.11.2010 <http://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/c76aac3da516996262794deed7460eea/1290245862/a>

- pplicati-
on/pdf/7892718/MLL%20LNPN%20raportti%202008%20WEB.pdf
- MTV3 2008. Kysely: Valtaosa tytöistä haluaisi muuttaa ulkonäköään. Viitattu 19.9.2010
<http://www.mtv3.fi/uutiset/kotimaa.shtml/arkistot/kotimaa/2008/08/693302>
- Näre, Sari 2010. Kouluikäinen tyttö. Teoksessa Jokela, Eero & Pruuki, Heli, (toim.) *Joiso, vielä pieni*. Helsinki: LK-Kirjat.
- Pulkinen, Lea 2003. Mitä KIVAA? Varhaisnuorisotyön symposium. Viitattu 6.7.2010.
http://www.ptk.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=375:teksteja-materiaaleja&catid=112:kiva&Itemid=98
- Pruuki, Heli 2009. Usko, Toivo, Lempi. Materiaali nuorisotyöhön. Helsinki: LK- Lasten keskus.
- Pruuki, Heli 2008. Nuori ja kaverisuhteet. Teoksessa (toim. Pruuki, Heli) *Nuorten sielunhoidon käsikirja*. Helsinki: LK-Kirjat. 90-104.
- Ruoppila, Isto 1995. Johdanto. Teoksessa Lyytinen, Paula; Korhonen, Mikko & Lyytinen, Heikki (toim.) *Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan*. Porvoo: Werner Söderström Osakeyhtiö. 158-167
- Röstam, Monica 1992. Lapsen kehitys 7-12 vuotta. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava
- Sundblom, Maria, 2006. *Helmijuttu – Kirkon tyttökirja*. Helsinki: Lasten Keskus
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2010. Varhaisnuorisotyö. Varhaisnuorisotyön tilastoja 2008. Viitattu 26.7.2010
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp2?Open&cid=Content28E3F5>
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2010. Varhaisnuorisotyö. Viitattu 26.7.2010.
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp2?Open&cid=Content28E3F5>
- Suomen poikien ja tyttöjen keskus 2005. Jumalan silmissä kaunis. Tytöt ja pojat kirkon kasvatuksen painopisteenä 2006-2007. Viitattu 20.10.2010
<http://www.ohjaaja.net/painopiste/papereita.html>
- Tiittanen, Anna 2006. Tyttöjen juttu. *Villi – Ihmisille nuorisotyössä*. 2/06, 9
- Toivanen, Marja-Leena & Tukeva, Pekka 2005. Tahtoa, intoa ja rohkeutta. Teoksessa Paananen, Terhi & Tuominen, Hans. *Nuorisotyön käsikirja*. Helsinki: Kirjapaja Oy. 352-369.

- Toivainen, Pekka 2005. Itsetunto – mitä ajattelen itsestäni? Timantti. Varhaisnuoriso- ja nuorisotyön käsikirja 2000-luvulle. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy. 68-69
- Uusikylä, Kari 2008. Naislahjakuus. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Uusitalo, Mari 2001. Tyttöjen kehitys- minuus ja yhteiskunta. Teoksessa (Nitovuori, Liisa-Maria) Upea minä- tyttöprojekti. Tyttötyökansio. Helsinki: Setlementtinuorten liitto ry. 29-31.
- Vappula, Katri 2010. Puuhastelun teologiaa. Kirkonkello. Kirkkohallituksen verkkoviesti. Viitattu 28.6.2010 <http://kirkonkello.ejulkaisu.fi/cgi-bin/linnea.pl?document=00010329>
- Välimaa, Raili 2001. Nuoret ja ulkonäön merkitys. Teoksessa Puuronen, Anne & Välimaa, Raili Nuori Ruumis. Helsinki: Gaudeamus, 89-106.

Liite 1: Leirimainos

Huomio!

Oletko 6-7 luokkalainen? Oletko tyttö? Tykkäätkö leireillä?
Tarvitsemme sinua, juuri sinua siinä nimittäin...

24.-26.9.2010

Sinulla olisi mahdollisuus lähteä viettämään mahtavaa tyttöjen leiriviikonloppua Nuuvinniemen leirikeskukseen. Tarjolla olisi syviä pohdintoja elämän ihmeistä, päätöntä leirimenoa loistavassa seurassa sekä välillä hiljentymistä ristin äärelle. Tätä tarjousta et voi ohittaa. Tule kanssamme selvittämään mistä ovat tämän päivän tytöt tehty. Tehdään yhdessä pienestä kaunista.

Leirin hinta on 15 euroa

Ilmoittautuminen leirille viimeistään **10.9.**

Ilmoittautua voit soittamalla kirkkoherran virastoon,

015 321 810 tai käymällä paikan päällä (keskuskatu 27, 76100 Pieksämäki)

Lisätietoja voit kysellä seuraavilta henkilöiltä;

Sari Virtanen, 050 381 9641, sari.virtanen@evl.fi

Leila Raatikainen, 050 310 2618, leila.raatikainen@evl.fi

Liite 2: Leirikirje

...Minä olen ihme, suuri ihme, ja kiitän sinua siitä. (Ps.139:14)

Moi ja kiva kun olet päättänyt lähteä mukaan tyttöleirille!

Leiri alkaa perjantaina **24.9 kello 18.00** Nuuvinniemessä ja päättyy sunnuntaina **26.9 kello 12.00**. Leirikyydeistä jokainen huolehtii itse!

Ota mukaan seuraavat leirivarusteet:

- Lakana, pussilakana sekä tyynyliina TAI makuupussi, lakana sekä tyynyliina
- Hammasharja- ja tahna sekä saunakampeet
- Vaatteet sisä- ja ulkoleikkeihin (olemme paljon ulkona, pakkaahan mukaan tekemistä pelkäämättömät ja säänkestävät vaatteet!)
- Villasukat tai sisätossut
- Hieman herkkuja lauantaille (huomioi kuitenkin, että leirillä syödään viisi kertaa päivässä, joten nälkä ei varmasti pääse yllättämään!)
- Henkilökohtaiset lääkkeet sekä henkilötieto- ja kyselylomakkeet (tämän leirikirjeen liitteenä!)
- Leirimaksu (15 euroa, tasarahana)

Tämä leiri on osa Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelijoiden, Taru Spännärin ja Tiina Pakarisen opinnäytetyötä. Työmme käsittelee leirityön vaikutusta tyttöjen kasvuun ja kehitykseen, sekä omien voimavarojen löytämiseen tyttöporukassa. Emme tutki siis leiriläisiä yksilöinä, vaan sitä mitä seurakunnan leirityö voi antaa nuorten tyttöjen elämään. Liitteenä kirjeessä on pieni kyselylomake, jonka toivomme saavamme täytettynä leirille tultaessa. Keräämme leirin lopussa myös palautetta tytöiltä, jotta saamme materiaalia työtämme varten. Kaikkiin kyselyihin ja palautteisiin vastataan nimettömänä! (:

Leiriterveisin,

Taru ja Tiina, sekä seurakunnan puolesta Leila (yhteystiedot alla) ja Santtu
leila.raatikainen@evl.fi, p. 050 310 2618

Liite 3: Ennakkokysely leiriläisille

Kirjoita alla oleviin kysymyksiin niiden herättämiä ajatuksia ja ota se mukaan leirille!

Vastaa kysymyksiin nimettömänä (:

Millä mielellä lähden leirille?

Miksi lähden tälle tyttöleirille mukaan?

Millä ilmeellä lähden leirille? (Piirrä kuva!)

Liite 4: Leiriohjelma

Tyttöleiri 24–26.9, teemana Pienestä kaunista

Perjantai 24.9

17.00 Ohjaajat ja isokset

18.00 Leiriläiset saapuu

- majoittuminen
- alkuhartaus
- säännöt ja muu leiri-info
- tutustumista (leikkejä jne.)
- ovilaput ja nimilaput (pyykkipojat)

19.30 iltapala

20.00 iltaohjelma (leikkejä, lauluja jne.)

- pesut ja pisut (isosten kuulumisia & ohjeistusta huomisesta)
- hartaus
- nukkumaan

Lauantai 25.9

8.00 Herätys

8.30 Aamupala

9.00 Aamuhartaus

9.45 Rastirata 3/6, Ryhmiin jako ja ohjeistus

11.00 Lounas (tehdään itse trangialla)

12.00 Rastirata 6/6

-> Palaute rastiradasta ja sen purku

- Saarnanäytelmien valmistamista

13.15 Santun tuokio

14.00 Välipala

15.00 askartelua & kierrätystä

17.00 Päivällinen

18.00 Sauna

19.30 Iltapala

20.00 Elokuva

- pesut ja pisut
- iltahartaus

Sunnuntai 26.9

8.30 Herätys

9.00 Aamupala

- pakkaamista ja siivoilua

10.00 Jumis

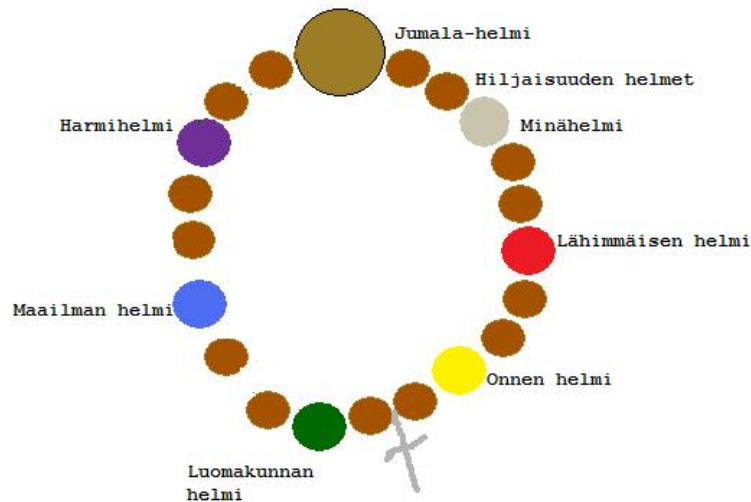
- palaute (ja peiliaarretsekkajuttu)
- <3-laput

11.15 lounas

- leiriläiset kotiin. palaveri isosten ja ohjaajien kanssa

Liite 5: Helmet

Suluissa helmen väri.

Jumala-helmen (kultainen) rukous:

Jumala, sinä olet kaikkiolla. Sielläkin minne en yksin uskalla kulkea. Isä, sinä näet kaiken. Senkin, mitä en itse uskalla nähdä.

Hiljaisuuden helmen (puun värinen) rukous:

Kiitos hiljaisuudesta. Anna minulle rohkeutta ymmärtää sitä.

Minähelmen (helmiäinen) rukous:

Jumala, kiitos että saan olla Sinun ihmeesi, Sinun silmissäsi niin kaunis.

Lähimmäisen (punainen) helmen rukous:

Avaa silmäni näkemään lähimmäiseni, lähellä ja kaukana. Opetä minua rakastamaan, niin kuin Sinä rakastat minua.

Onnenhelmen (keltainen) rukous:

Kiitos, että saan olla onnellinen minulle tärkeistä asioista.

Luomakunnan helmen (vihreä) rukous:

Sinä olet rakkaudessa luonut taivaan sekä maan, ja antanut minullekin tehtävän pitää huolta luomastasi.

Opetä minua näkemään tekemäsi kauneus, säästämään lahjoistasi huomisellekin.

Maailman helmen (sininen) rukous

Jumala, sinä teit meille maan ja maailman.

Anna meille viisautta löytää sen todellinen kauneus, Sinun rakkautesi kätkeytyä sen kaukaisimpiinkin kolkkiin.

Harmihelmen (violetti) rukous

Kiitos, että osaan tuntea myös surua, vaikka se pelottaisikin.

Liite 6: Rastirata

TYTTÖJEN ELÄMÄNALUEET -RASTIRATA

TULEVAISUUS

- piirretään isolle paperille jokainen oman unelmansa / haaveensa, mitä toivoo tulevaisuudelta -> yhteinen unelma

MEDIA

- oikein – väärin väittämiä ja kysymyksiä mediasta

Väittämät:

- **Nimimerkin nimissä saa sanoa toisesta mitä haluaa** (EI. nimimerkin taakse on helppo piiloutua, mutta..)
- **Otan kaverista kivan kuvan ja lataan sen nettiin** (EI. täytyy kysyä lupa niiltä ihmisiltä jotka kuvassa on)
- **Mainoksissa kaikki on totta** (EI. mainoksissa luodaan mielikuvia ja ylikorostetaan tuotteen vaikutuksia.)
- **Mitä voi tehdä jos näkee televisiossa tai netissä jotain mikä ahdistaa ja pelottaa?** (Kertoa vanhemmille tai jollekin aikuiselle)
- **Netissä ei ketään kiusata tosissaan** (EI. nettikiusaaminen on yhtä vakavaa kuin oikeassa maailmassa kiusaaminen. Ketään ei kiusata!!!!)
- **Nettitutun kanssa voi mennä kaupungille** (tuntemattomia ei kannata mennä tapaamaan yksin. Kysy lupa vanhemmilta ja ota vaikka kaveri mukaan. Tapaaminen tulee järjestää julkiselle paikalle, esim. kahvilaan tai kirjastoon. Tutustu ensin kunnolla netissä niin saat tuntumaa onko toinen tosissaan vai ei.)
- **Elokuvien ikäraajat ovat vain aikuisten kiusallaan laittamia rajoituksia** (EI! Elokuvien ikäraajat on tarkoitettu suojelemaan lapsia haitalliselta materiaalilta ja niitä tulee noudattaa.)
- **Internettiin ja sen käyttöön on hyvä tutustua yhdessä vanhempien kanssa** (KYLLÄ! Netissä on paljon hyödyllistä tietoa, jota voi käyttää esimerkiksi koulutehtävissä tai harrastuksissa. Siellä on myös paljon lapsille sopimatonta tietoa ja sen takia on yhdessä vanhempien kanssa tutustua nettiin.)
- **Uutisotsikot- ja lööpit, esimerkiksi iltapäivälehdissä (Iltasanomat, Iltalehti) voivat joskus olla liioiteltuja?** (KYLLÄ! Usein toimittajat kirjoittavat yliampuvia otsikoita, jotta ihmiset ostaisivat heidän lehtiään. Esimerkiksi Helsingin Sanomat, Keski-Suomalainen ja Pieksämäen lehti ovat ilmaisultaan rauhallisempia ja niistä kannattaa lukea oikeita uutisia.)
- **Lehdissä ja televisiossa nähtävät mainos- ja mallikuvat ovat usein muokattuja.** (KYLLÄ. Isoa osaa mallikuvista on muokattu, enemmän tai vähemmän. Muokkaamalla ja meikkaamalla piiloteetaan ihovirheitä ja muita ”ongelmakohtia”, jotka tosiasiaassa kuuluvat ihmisruumiiseen ja olemukseen.

ULKONÄKÖ

- lehdistä leikattu erilaisia ihmisiä, joista voi valita kauniita / rumia ihmisiä
- millainen on kaunis / ruma ihminen?
- mikä tekee ihmisestä kauniin / ruman?

ITSETUNTO (Toivainen: Timantti)

- Luettele asioita, joissa olet hyvä.
- Mitkä asiat elämässäsi antavat sinulle lisää varmuutta ja tuovat onnistumisen tunteita?
- Millä eri tavoilla voit rohkaista kavereitasi? (Kiinnittämällä huomiota kavereidesi hyviin puoliin ja puhumalla heistä myönteisesti toisten kuullen)
- Jos olet jossain asiassa epäonnistunut, mikä raamatullinen totuus lohduttaa sinua? (Jumala ei vaadi mieltä täydellisyyttä vaan hyväksyy meidät juuri sellaisena kuin olemme. Hänen rakkautensa meitä kohtaan ei vähene epäonnistumisien myötä.)

KAVERISUHTEET

- Onko pakko olla kaveri? Pitääkö olla kaikkien kaveri? (Pruuki: UTL)
- Mikä ero on ystävällä ja kaverilla?
- Jos olet Jeesuksen kaveri, miten se vaikuttaa muihin kaverisuhteisiin? Millainen kaveri Jeesus on? (UTL)

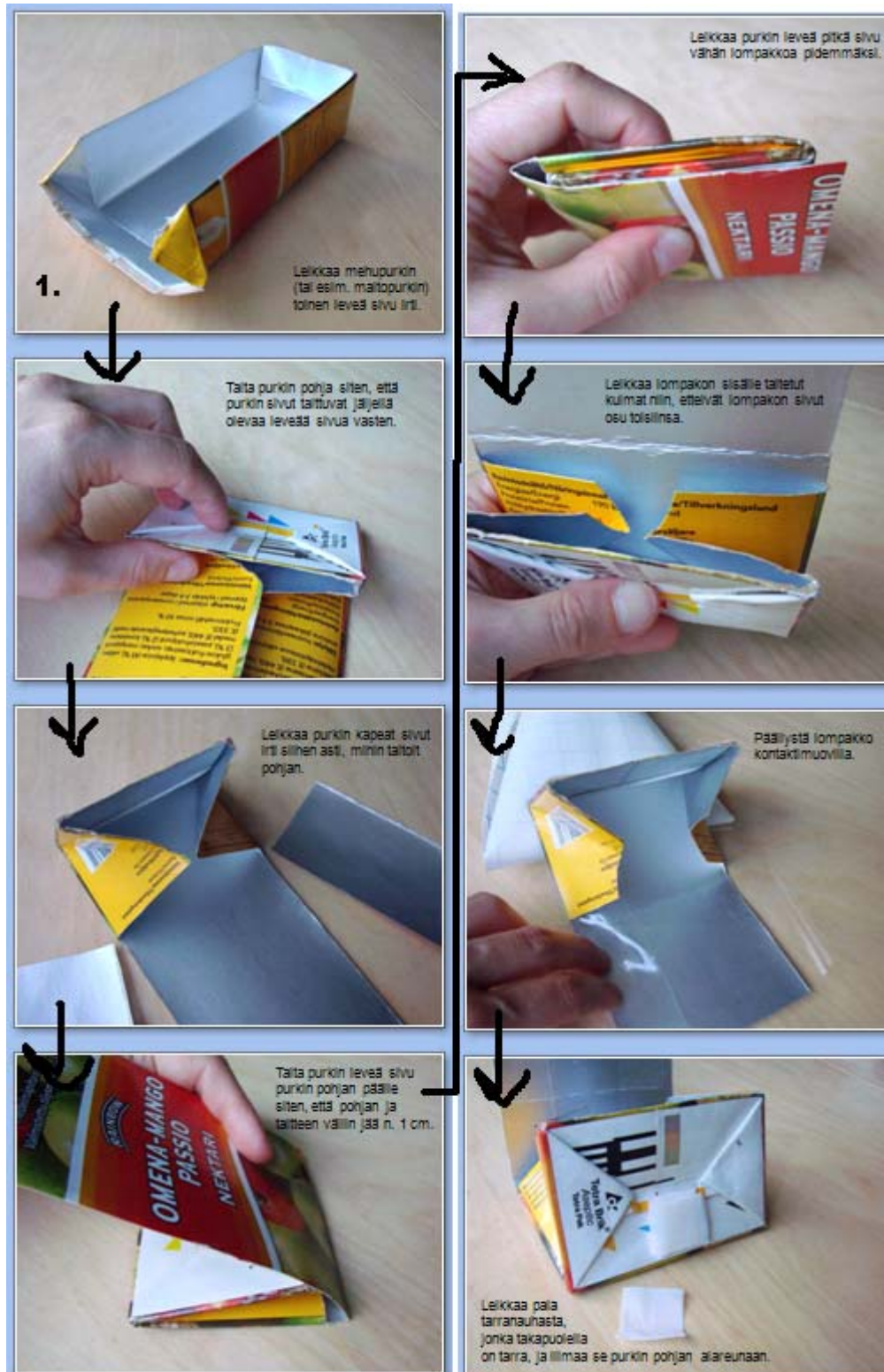
VASTUU LUONNOSTA

- Hiljaisuuden pysäkki (Koivisto, Paalanne, Siukonen: Ihan sama)
- Ryhmä on esim. 5min hiljaa ja kuuntelee luonnon ääniä.
- Lopuksi mietitään yhdessä mitkä äänet olivat ihmisten aiheuttamia ja mitkä luonnosta tulevia? Mitä sellaista kuulit mitä et yleensä kuule? Voiko Jumala puhua luonnon kautta?

Liite 7: Askarteluohje

Leirillä valmistimme maito- ja mehutölkeistä kukkaroita. Internetistä löytyneen ohjeen perusteella muokasimme leirille sopivan version askartelusta. Kuvat ja alkuperäinen ohje osoitteessa

<http://www.kaspaikka.fi/haavi/www/lompakko.ppt>

Ompelimme lompakkojen sulkemista varten napit, sillä tarranauha ei mielestämme pysynyt tarpeeksi hyvin. Ompelimme napin tölkin alaosaan ja laitoimme sen kaveriksi kumilenkin, joka pujotettiin läppään tehdystä reiästä. Osa tytöistä halusi myös jättää napin ompelematta, sillä he kokivat sen liian vaikeaksi. He kiepauttivat kuminauhasta lenkin, jonka avulla he sulkivat kukkaron. Lompakon koristelussa käytimme vanhoista lehdistä leikattuja kuvia sekä tarroja ja päällystimmme työt vielä muovilla jotta ne pysyivät paremmin ja siistimmin kasassa.

Jos askartelua ohjeistaa isolle ryhmälle, on hyvä ottaa huomioon se, että kaikki eivät etene samalla vauhdilla. On myös järkevää että kukkaron pohjarunko tehdään yhdessä, jolloin ohjeistus on helpompi. ”Luova osuus”, eli kukkaroiden koristelu ei vaadi suurempaa ohjeistusta tai neuvoa, vaan tekijät saavat koristella kukkaroita omaan tahtiinsa.

Liite 8: Palautekysely leiriläisille

MIELIPITEENI TYTTÖLEIRISTÄ

1. Tykkäsin leirissä...
Leirissä parasta oli...

2. Leiri vastasi ennakkotunnelmiani, koska...
TAI
Leiri ei vastannut ennakkotunnelmiani, koska...

3. En tykännyt leirillä...
Leirillä olisi voitu tehdä toisella tavalla...

4. Leirin aikana opin...
Jäin miettimään...

5. Parasta tyttöleireissä on...
Minusta on kiva, että järjestetään tyttöleirejä, koska...
TAI
Minä en pidä tyttöleireistä, koska...
Minusta olisi kiva jos järjestettäisiin...

6. Leirin ohjaajille haluan sanoa...

7. leiri-ilme!

Liite 9: Palautekysely isosille

ISOSEN MIELIPIDE

1. Leirissä hyvää oli...

2. Jos voisin tehdä toisin muuttaisin...

3. Miltä tuntui ohjata pienempiä, etenkin rastiradalla?

4. Jäin miettimään...

!Leiri-ilme!

☺ Tiina ja Taru ovat kiitollisia ja kumartavat ☺